

Prac. Pomorz

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

09050 / 15

09050 / 15

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

15

Zeszyt 1-4

1 I 1961-31 XII 1961

SPRAWOZD. TOW. NAUK. W TORUNIU 15. 1961

TORUŃ 1963

PRACA WYDANA Z ZASIŁKU POLSKIEJ AKADEMII NAUK

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

za rok 1962

SPRAWOZDANIA TNT

Nr 14 (za okres I i 1960 – 31 XII 1960) Toruń 1962, s. 66, zł 12,-.

ROCZNIKI

- SALMONOWICZ STANISŁAW: Krystyn Bogumił Steiner (1746–1814) toruński prawnik i historyk, Toruń 1962, s. 196. R. 65 z. 2, zł 40,-.
- LECHICKA JADWIGA: Józef Wybicki – życie i twórczość. Toruń 1962, s. 232. R. 66 z. 1, zł 40,-.
- DANILCZUK BOLESŁAW: Działalność SPD i PPS zaboru pruskiego w Poznańskiem w latach 1891–1914, Toruń 1962, s. 150. R. 66 z. 2, zł 25,-.

FONTES

- Protokoły Rady Stanu Księstwa Warszawskiego, t. I cz. 2, wyd. Bronisław Pawłowski, Toruń 1962, s. 384. Fontes 51, zł 60,-.

STUDIA IURIDICA

- MIZERSKI EDMUND: Pozycja organu przedstawicielskiego w ustawodawstwie Polski Ludowej, Toruń 1962, s. 59. T. I, zł 9,-.
- SOBCZAK KAROL: Wywłaszczenie jako instrument gospodarki planowej rad narodowych, Toruń 1962, s. 87, T. II, zł 12,-.
- MALINOWSKI RYSZARD: Rola rad narodowych w kierownictwie państwowym rolniczymi spółdzielniami produkcyjnymi, Toruń 1962, T. III, zł 15,-.

ZAPISKI HISTORYCZNE

- TOM XXVII z. 1, Toruń 1962, s. 146, zł 30,-.
- TOM XXVII z. 2, Toruń 1962, s. 180, zł 36,-.
- TOM XXVII z. 3, Toruń 1962, s. 130, zł 28,-.
- TOM XXVII z. 4, Toruń 1962, s. 142, zł 28,-.

PRACE WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO

- DĄBSKA IZYDORA: Dwa studia z teorii naukowego poznania, Toruń 1962, s. 118. Tom XII z. 1, zł 20,-.
- WITWICKI TADEUSZ: Badanie praktycznej sprawności umysłowej metodą wkładek, Toruń 1962, s. 102. Tom XII z. 2, zł 20,-.
- PUCIATA-PAWŁOWSKA JADWIGA: Artur Grotgter, Toruń 1962, s. 202. Tom XII z. 3, zł 30,-.
- SKUBALANKA TERESA: Neologizmy w polskiej poezji romantycznej, Toruń 1962, s. 240. Tom XIII z. 1, zł 38,-.
- GEBAROWICZ MECZYŚLAW: Studia nad dziejami kultury artystycznej późnego renesansu w Polsce, Toruń 1962, s. 414. Tom XIII z. 2, zł 60,-.

STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS

Sectio B (Chemia)

- KRUPOWICZ JAN, TOPOLIŃSKA FELICJA: Działanie kwasu chlorosulfonowego na d-karen-3, s. 6. Vol. IV nr 1.
- ULIŃSKA ALINA, HUPPENTHAL LESŁAW, WOJTCZAK ZBIGNIEW: Podział kwasu polimetakrylowego na frakcje metodą adsorpcji na węglu, s. 10. Vol. IV nr 2.
- CZERWIŃSKA IRENA: Wpływ chloru wapnia na temperaturę spieku i jakość klinkieru cementowego, s. 48 + 8 wkł. Vol. IV nr 3.
- KAMIŃSKI STANISŁAW: Badania nad regeneracją amoniaku z plynu pofiltracyjnego w procesie otrzymywania sody przy pomocy wapna palonego, Toruń 1962, s. 37. Vol. IV nr 4 (nr 1–4, zł 22,-).

Sectio C (Geographia-Geologia)

- MAZUR LEOPOLD: Rentgenograficzno-chemiczne badania siarczanowych produktów wietrzenia pirytu występującego w Dobrzyniu nad Wisłą, Toruń 1962, s. 17. Vol. IV nr 2, zł 5,-.

Sectio D (Botanica)

- BOHR RYSZARD: Socjologiczne badania perifitonu roślinnego w jeziorze Mamry, s. 44 + 3 tabl. Vol. VI nr 1.
- HOŁOWNIA IRENA: *Verpa conica* Müll. w Polsce, s. 4. Vol. VI nr 2.

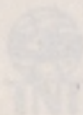
SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

15

Zeszyt 1-4

1 I 1961-31 XII 1961

TORUN 1961

PRACA WYDANA Z ZAKŁADU POLSKIEJ AKADEMII NAUK

WYKAZ PRACOWNIKÓW

1901

WYKAZ PRACOWNIKÓW

WYKAZ PRACOWNIKÓW

1901

SPRAWOZDANIA

TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TOMIE

1901

13

1 I 1901-31 XII 1901

SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

15

Zeszyt 1-4

1. I 1961-31 XII 1961

TORUN 1963

PRACA WYDANA Z ZASIĘKU POLSKIEJ AKADEMII NAUK

REDAKTOR NACZELNY WYDAWNICTW TNT:

Artur Hutnikiewicz

Komitet Redakcyjny

Przewodniczący: *Halina Turcka*

Członkowie:

Tadeusz Czeżowski, Henryk SzarSKI, Bronisław Włodarski

09050

Cyf. Pomocnik

Printed in Poland

Państwowe Wydawnictwo Naukowe
Oddział w Łodzi 1963

Wydanie I. Nakład 400 + 100 egz.
Ark. wyd. 4,0, ark. druk. 4 14/16.
Papier offset. kl. III, 80 g, 70 x 100.
Oddano do druku 12. IV. 1963 r.
Druk ukończono w kwietniu 1963 r.
Zam. nr 44/63. K-12. Cena zł 12,-

Zakład Graficzny PWN
Łódź, ul. Gdańska 162

E.1458/63

SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

Nr 15

I I 1961--31 XII 1961

SPIS RZECZY

I. DOROCZNE WALNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA

Przemówienie Wiceprezesa Henryka Szarskiego . . .	11
Protokół Walnego Zebrania Towarzystwa Naukowego w Toruniu dnia 19 lutego 1962 r.	15
Sprawozdanie z czynności Towarzystwa za rok 1961	19
Sprawozdanie Skarbnika Towarzystwa za rok 1961	33
Protokół Komisji Rewizyjnej	37
Bilans Zamknięcia na dzień 31 XII 1961	38
Zmiany w składzie Towarzystwa	40

II. MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIA- LÓW

W y d z i a ł I

Biskupski Kazimierz	46
Kornatowski Wiktor	47
Zdrójkowski Zbigniew	51

III. SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I

CZACHAROWSKI A., Uposażenie klasztoru norbertanek w Żukowie w XIII i XIV w. (ref. B. Włodarski)	53
WRÓBLEWSKA E., Józef Zieliński (Izet-bey) 1808- -1878 (ref. Sekretarz Wydziału)	53
STEYER D., Eksterminacja inteligencji polskiej na Pomorzu w r. 1939 (ref. B. Włodarski)	53

<i>HIZERSKI E.</i> , Pozycja organu przedstawicielskiego w ustawodawstwie Polski Ludowej (ref. W. Dawidowicz) . . .	53
<i>SOBCZAK K.</i> , Wywłaszczenie jako instrument gospodarki planowej rad narodowych (ref. W. Dawidowicz) . . .	54
<i>MALINOWSKI B.</i> , Rola rad narodowych w kierownictwie państwowym rolnictwem spółdzielniami produkcyjnymi (ref. W. Dawidowicz).	54
<i>DANILCZUK B.</i> , Działalność SPD i PPS zaboru pruskiego w Poznańskim w latach 1891-1914 (ref. Sekretarz Wydziału)	54
Posiedzenia Komisji Prawniczej	54

WYDZIAŁ II

<i>NADOLSKI B.</i> , Toruń literacki i naukowy w dobie Odrodzenia	55
<i>GĘBAROWICZ M.</i> , Studia nad dziejami kultury artystycznej późnego renesansu i baroku w Polsce (ref. J. Puciat-Pawłowska)	61
<i>DĄBSKA I.</i> , Dwie rozprawy z teorii naukowego poznania (ref. T. Czeżowski)	61
<i>WITWICKI T.</i> , Badania myślenia praktycznego metodą wkładanek (ref. T. Czeżowski)	61
<i>SWOBODA M.</i> , <i>De proverbis Ciceronianis</i> (ref. S. Srebrny)	61
<i>GÓRSKI KAROL, GÓRSKI W.</i> , Rozmyślenia dominikańskie z roku 1532	61
<i>OSMOŁSKA-PISKORSKA B.</i> , Powstanie styczniowe w powieściach J.I. Kraszewskiego (ref. B. Nadolski)	65
<i>PREISNER W.</i> , Arrigo Boito i jego stosunki z Polską . .	65
<i>SKUBALANKA T.</i> , O pojęciach funkcji i kompozycji w stylistyce (ref. H. Turska)	65
Posiedzenia Komisji Filologicznej	69
Posiedzenia Komisji Filozoficznej	70
Posiedzenia Komisji Historii Sztuki	70
Posiedzenia Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa	70

WYDZIAŁ III

<i>DZIEWULSKI W.</i> , Obserwacje własne Cefeidy 8 Sagittae . . .	71
<i>DZIEWULSKI W.</i> , Obserwacje fotograficzne Cefeidy SV Vulpeculae	71

BAKOWIECKI T. , Zaśmienie słońca (ref. W. Dziewulski) . . .	71
BARGIEL Z. , Wpływ niektórych środków neurotropowych na chronaksję naczynioruchową ucha królika (ref. J. Hurynowicz)	71
KNOBLOCH K. , Badania chronaksjometryczne u świnek mor- skich w warunkach fizjologicznych i doświadczalnym zatruciu dwusiarozkiem węgla (ref. J. Hurynowicz)	71
HURYNOWICZ J. , KĄDZIELA W. , LISICKI B. , Próba rejestra- cji metodą fotoelektryczną reakcji naczyniorucho- wych ucha królika	72
NARĘBSKI J. , Wpływ serotoniny na EEG królików w powta- rzanych wstrząsach anafilaktycznych (ref. J. Hury- nowicz)	72
CZERWIŃSKA I. , Wpływ chlorku wapnia na temperaturę spie- ku i jakości klinkieru cementowego (ref. E. Pischin- ger)	72
KAMIŃSKI S. , Badania nad regeneracją amoniaku z płynu pofiltracyjnego w procesie otrzymywania sody przy pomocy wapna palonego (ref. E. Pischinger)	72
REICHER M. , Wspomnienie o Janie Prüfferze (ref. I. Mi- kulska)	73
PETRUSEWICZ K. , Profesor Jan Prüffer jako wychowawca (ref. I. Mikulska)	73
RAFALSKI J. , <i>Opilio dinaricus</i> Š i l h a v ý, mało zna- ny gatunek kosarza (<i>Opiliones</i>) (ref. I. Mikulska)	73
GRODZIŃSKI Z. , Zasady rozwoju naczyń krwionośnych u krę- gowców (ref. I. Mikulska)	73
KOŚCIELSKA M.K. , Badania nad trofamniem <i>Agentaspis</i> <i>fuscicollis</i> D a l m. (<i>Chalcidoidea, Hymenoptera</i>) (ref. I. Mikulska)	73
MIKOŁAJSKI M. , Obserwacje nad fauną pluskwiaków różno- skrzydłych (<i>Hemiptera-Heteroptera</i>) rezerwatu tor- fowiskowego "Redykajny" pod Olsztynem (ref. I. Mi- kulska)	73
MARCHEWSKI J. , Głuszec, notatki do monografii (ref. I. Mikulska)	73
NOSKIEWICZ J. , Dodatki i uzupełnienia do rodzaju <i>Camplo-</i> <i>poem</i> Spln. (<i>Apidae, Hym.</i>) (ref. I. Mikulska) . . .	74

SEMBRAT K., Ewolucja morfogenetycznych właściwości układu endostyl-tarczycy (ref. I. Mikulska)	74
BŁAŻEJEWSKI F., Badania morfologiczno-porównawcze nad niektórymi środkowoeuropejskimi gatunkami z rodzaju <i>Meliphetes</i> S t e p h. <i>Nitid.</i> , <i>Col.</i> (ref. I. Mikulska)	74
MIKULSKA I., DEMBIŃSKA A., PIĄTKOWSKA B., Zmienność pająka <i>Eugnatha striata</i> (L. K o c h.) w izolowanej populacji	74
SZARSKI H., ANDRZEJEWSKI H., CZOPEK J., Unaczynienie powierzchni oddechowych u płazów osiagających znaczne rozmiary ciała (<i>Rana esculenta</i> L., <i>R. pipiens sphenoccephala</i> (C o p e) i <i>R. gryllo</i> S t e j n e g e r)	74
GROMADSKA M., Zmiany metabolizmu oddechowego <i>Lumbricus castaneus</i> S a v. pod wpływem różnych temperatur stałych i zmiennych	74
WENGRIS J., Materiały do fauny błonkoskrzydłych (<i>Hymenoptera</i>) najbliższych okolic Wilna (ref. M. Gromadska)	75
WITKOWSKI T., Wstępne obserwacje nad rozmieszczeniem nicieni żyjących w glebie pod uprawą jęczmienia (ref. J. Mikulski)	75
DZIUBA S., Studia nad ekologią środowiskową roztoczy (<i>Acarina</i>) gleby pól uprawnych (ref. J. Mikulski) . .	75
ŁOSIŃSKI J., Dalsze studia nad liczebnością <i>Collembola</i> w glebach pól uprawnych (ref. J. Mikulski)	75
AMPEL R., IWANISZEWSKA C., Gęstość pyłu w chmurach mgły gwiaździstych (ref. W. Iwanowska)	75
IWANOWSKA W., GRĘBOCKI R., Pasma tlenu tytanu i tlenu wanadu w widmach gwiazd zmiennych długookresowych w podozerwieni.	75
KRUPOWICZ J., TOPOLIŃSKA F., Działanie kwasu chlorosulfonowego na d-karen-3	76
ULIŃSKA A., HUPPENTHAL L., Podział kwasu polimetakrylowego na frakcje metodą adsorpcji na węglu	76
MAZUR L., Rentgenograficzno-chemiczne badania siarczanowych produktów wietrzenia pirytu występującego w Dobrzyniu nad Wisłą (ref. M. Kołaczowska) . . .	76

BOENIGK T., Uber Librationsbewegungen der Perihellängen der kleinen Planeten II (ref. W. Dziewulski) . . .	77
POCZOPKO S., Sole podwójne i hydratacja w niektórych trójskładnikowych roztworach nasyconych (ref. A. Basiński)	77
ROJEK Z., Chemosorpcja wodoru, tlenku węgla i pary wodnej na katalizatorze kobaltowym (ref. A. Basiński)	77

POROCENIE WAŁEK ZEBRAWIAK TOWARZYSTWA

w dniu 19 lutego 1962 r.

Przedmówienie Wiceprezesa
Towarzystwa Lechycyka Kazimierza

Wobec choroby prezesa Towarzystwa, profesora Konrada Górskiego, w zastępstwie którego nie mogąc wystąpić, wygłosił na tym zjeździe otwarcia tegorocznej sesyjności, Przewodniczący zebrań, wygłosił otwarcie powitał tych wszystkich gości, którzy przybyli na nasz doroczny zjazd i serdecznie go powitał. Witam więc: Rektora prof. dr Emiliusza Łopusa, ponia Solacha z Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Łodzi, docenta J. Słomickiego z Komitetu Głównego PZH, doktora Kozłowskiego z Towarzystwa Lekarskiego, magistra A. Tujakowskiego - Dyrektora Biblioteki Miejskiej w Toruniu. Wreszcie w imieniu nie tylko prezesa, lecz również w imieniu Zarządu i wszystkich członków PZH witam serdecznie poważy grupę młodzieży pracowników nauki, którzy wzięli w r. 1961 udział w sesji naszego Towarzystwa, mającym przed sobą zjazd naukowy i badawczy i tradycyjnie, jakich nasz zespół jest zwyczajem.

W roku kalendarzowym 1961, którego w sesjach poświęconych jest dziesiąte zebrań, nie straciliśmy ani jednego członka. Jednak już na początku roku 1962 - Towarzystwo także ponosiło wyjątkowo dotkliwą stratę. Dnia 6 stycznia zmarł czołowy członek Zarządu Wydziału I - profesor dr Bronisław Pasłowski, w miejsce którego powołano - 5 lutego, członka honorowego Towarzystwa i Zarządu Wydziału III - profesor dr Władysław Dziewulski.

Profesor Dziewulski urodził się w Warszawie w r. 1876, ukończył studia wyższe na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Uni-

Z

.....	74
.....	75
.....	76
.....	77
.....	78
.....	79
.....	80
.....	81
.....	82
.....	83
.....	84
.....	85
.....	86
.....	87
.....	88
.....	89
.....	90

I

DOROCZNE WALNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA w dniu 19 lutego 1962 r.

Przemówienie Wiceprezesa Towarzystwa Henryka Szarskiego

Wobec choroby prezesa Towarzystwa, profesora Konrada Górskiego, w zastępstwie którego mam zaszczyt dzisiaj występować, spadł na mnie obowiązek otwarcia tegorocznej uroczystości. Przede wszystkim chciałbym serdecznie powitać tych wszystkich gości, którzy przybyli do swym na nasze doroczne święto zechcieli je uświetnić. Witam więc: Rektora prof. dr Kazimierza Lepszego, panią Solecką z Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Toruniu, docenta J. Słomińskiego z Komitetu Uczelnianego PZPR, doktora Raczynskiego z Towarzystwa Lekarskiego, magistrą A. Tujakowskiego - dyrektora Książnicy Miejskiej w Toruniu. Wreszcie w imieniu nie tylko prezesa, lecz również w imieniu Zarządu i wszystkich członków TNT witam gorąco poważną grupę młodszych pracowników nauki, którzy wstąpili w r. 1961 masowo w szeregi naszego Towarzystwa, dając tym dowód zrozumienia dla wartości i tradycji, jakich nasz zespół jest nosicielem.

W roku kalendarzowym 1961, któremu w zasadzie poświęcone jest dzisiejsze zebranie, nie utraciliśmy ani jednego członka. Jednak już na początku roku 1962 - Towarzystwo nasze ponosi wyjątkowo dotkliwie straty. Dnia 6 stycznia zmarł członek czynny Wydziału I - profesor dr Bronisław Pawłowski, w miesiąc zaś później - 6 lutego, członek honorowy Towarzystwa i czynny Wydziału III - profesor dr Władysław Dziewulski.

Profesor Dziewulski urodził się w Warszawie w r. 1878, ukończył studia wyższe na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Uni-

wersytetu Warszawskiego w roku 1901. Następnie uzyskał dokto-
rat i habilitację na Uniwersytecie Jagiellońskim. W roku 1919
był powołany na kierownika Katedry Astronomii Uniwersytetu
Stefana Batorego w Wilnie i na tym stanowisku pozostawał do
końca r. 1939, pełniąc kolejno obowiązki dziekana, rektora,
prorektora. W r. 1945 przybywa na czele repatriowanych pro-
fesorów wileńskich do Torunia, gdzie zostaje pierwszym pro-
rektorem Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i jednym z organi-
zatorów powojennej działalności naukowej naszego Towarzystwa.
W ciągu ostatnich siedemnastu lat swego życia profesor Dzie-
wulski brał bardzo czynny udział w pracach Towarzystwa. W la-
tach 1949-1957 był jego prezesem. Za Jego zasługi Towarzy-
stwo nadało mu godność członka honorowego. Ogromny dorobek
naukowy i organizacyjny profesora Dziewulskiego będzie przed-
miotem specjalnej sesji, którą Towarzystwo nasze organizuje
wspólnie z Uniwersytetem i innymi organizacjami. Niepodobna
jednak dzisiaj nie wspomnieć o tym, jak niezwykłym człowie-
kiem był prof. Dziewulski. Dwa są wielkie sprawdziany charak-
teru ludzkiego - znoszenie klęsk i ciosów losu, oraz postawa
przy odnoszeniu sukcesów. Ani jednych, ani drugich życie pro-
fesorowi Dziewulskiemu nie szczędziło. Już jako człowiek nie-
młody dożył dnia, w którym dzieło Jego życia, Obserwatorium
Wileńskie Uniwersytetu Stefana Batorego, trzeba było opuścić,
a wojna rozproszyła Jego najbliższą rodzinę. Z drugiej zaś
strony Jego praca przyniosła mu wiele wysokich zaszczytów.
Władysława Dziewulskiego najlepiej charakteryzuje fakt, że
mimo zaszczytów pozostał do śmierci prostym i cichym człowie-
kiem, pełnym spokoju i pogody.

Profesor Bronisław Pawłowski urodził się we Lwowie w r.
1883. W roku 1907 otrzymał na Uniwersytecie Jana Kazimierza
dyplom doktora filozofii, po czym pracował we Lwowie jako
nauczyciel szkół średnich. W pierwszej wojnie światowej brał
udział w szeregach drugiej Brygady Legionów. Po zakończeniu
wojny pozostawał w wojsku jako dyrektor Archiwum Wojskowego
aż do r. 1933. W latach 1934-1939 był docentem na Uniwersy-
tecie Warszawskim. Po wojnie przybył do Torunia, gdzie przez
wiele lat wykładał historię powszechną nowożytną. Profesor
Pawłowski był najwybitniejszym żyjącym historykiem Wojska

Polskiego, autorem szeregu poważnych dzieł. Wysokie poczucie obowiązku, bezkompromisowy szacunek dla prawdy naraziły go niejednokrotnie na różne trudności życiowe. Dopiero w późnych latach życia doczekał się Bronisław Pawłowski należnego mu od dawna tytułu profesora, a parę lat temu przyznanie Komandorii Orderu Odrodzenia Polski było dowodem uznania i szacunku społeczeństwa dla trudów Jego życia. Towarzystwo Historyczne wraz z naszym Towarzystwem organizuje sesję naukową poświęconą jego pracom. Dziś poproszę zebranych o uczczenie pamięci Zmarłych członków Towarzystwa chwilą milczenia.

Z kolei przystępuję do podania krótkiej charakterystyki działalności i pracy Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Towarzystwo nasze jest instytucją niemłoda, czcigodną dla swych zasług i swego dorobku. Powstało ono w roku 1875, w pierwszych latach ucisku, gdy zwycięskim Prusom zdawało się, że kres polskości na terenach północnej Polski jest bliski. Grupa dalekowzrocznych ludzi zrozumiała, że społeczeństwo musi bronić się przed utratą swej osobowości przede wszystkim na drodze popierania i krzewienia nauki polskiej. Trudne to było zadanie! Pamiętamy, że w zaborze pruskim mowy być nie mogło nawet o polskiej szkole średniej i ze strony wrogich władz można było tylko oczekiwać przeszkód. Mimo to, do pierwszej wojny światowej Towarzystwo wydało wiele tomów poważnych prac naukowych. W okresie dwudziestoletniej niepodległości nie trzeba już było walczyć z uciskiem zaborcy, brak jednak było dalej na terenach objętych działalnością Towarzystwa uczelni wyższej, która by była stałym oparciem liczniejszej grupy badaczy. Mimo to owocem wysiłku Towarzystwa były dalsze tomy wydawnictw. W roku 1939 ilość wydawnictw TNT zbliżała się już do setki tomów.

Po zwycięskim zakończeniu II wojny światowej przed nauką polską otwierają się nowe wspaniałe perspektywy. W Toruniu powstał Uniwersytet Mikołaja Kopernika, skupiający poważną grupę aktywnych badaczy. Dawni członkowie Towarzystwa zrozumieli konieczność wciągnięcia do swej organizacji naukowców z uniwersytetu. Grupa profesorska starała się zachować maksimum wartości tradycyjnych przy układaniu nowego statutu Towarzystwa, który musiał uwzględnić zupełnie nowe warunki pra-

cy. Rozpoczęto żywą działalność wydawniczą, która rozwija się nieustannie, obecnie przede wszystkim w oparciu o Polską Akademię Nauk. Ze zrozumiałych powodów znaczną większość stanowią prace związane z terenami Polski północnej. Wydawnictwa Towarzystwa docierają do najpoważniejszych bibliotek naukowych świata, pełniąc rolę propagatora naszej racji stanu, nauki i kultury oraz stanowiąc materiał wymienny, za który Towarzystwo otrzymuje do swych zbiorów cenne wydawnictwa zagraniczne. W roku 1961 uzyskaliśmy w drodze wymiany ok. 1.500 tomów. W tym też roku zaznaczył się dalszy wzrost wydawnictw Towarzystwa. Opublikowano 276 arkuszy drukiem, gdy w roku ubiegłym wydano 261 arkuszy. Nie osiągnęliśmy jednak poziomu rekordowego z roku 1959, kiedy to ukazało się 297 arkuszy. Dla tych z obecnych, którym być może język urzędowy PWN jest niejasny, podkreślę, że 276 arkuszy stanowi ok. czterech i pół tysiąca stron druku. Rozpoczęliśmy wydawanie nowego wydawnictwa seryjnego pt. STUDIA IURIDICA dzięki temu, że skład członków Towarzystwa powiększył się o grupę pracowników Wydziału Prawa UMK. Na zlecenie Wojewódzkiego Komitetu Frontu Jedności Narodu wydaliśmy pracę popularnonaukową *Ziemia chełmińska w przeszłości*.

Pracownia Mikrofilmowa Towarzystwa wykonała w r. 1961 przeszło 73 000 zdjęć, pokrywając koszty własne i nawet przynosząc pewien dochód.

Chciałbym wreszcie podkreślić szczególnie jedną okoliczność. - Każda organizacja, która pragnie trwać, musi zabiegać o ciągły dopływ nowych członków. W tym zakresie przeżywaliliśmy w przeszłości pewne trudności, które jednak udało się pokonać. W r. 1961 wstąpiły w szeregi Towarzystwa 84 osoby, przeważnie młodzi pracownicy UMK, znacznie zwiększając nasze grono. Odmladza się również zespół autorów naszych wydawnictw. W r. 1960 jako dorobek grupy młodych można było podać 107 arkuszy pióra 32 osób. W r. 1961 ilości te wyniosły odpowiednio - arkuszy 153, autorów 62.

Kończąc, pragnę podziękować tym organizacjom i osobom, dzięki którym działalność Towarzystwa mogła rozwijać się pomyślnie. Na pierwszym miejscu należy oczywiście wymienić Polską Akademię Nauk, której dotacja pokrywa wyraźną większość

naszych wydatków. Następnie należy wyrazić wdzięczność Władzem miasta i województwa za wiele dowodów życzliwości i zrozumienia. Oddział Łódzki Państwowego Wydawnictwa Naukowego, który drukuje nasze publikacje, zasłużył również na wyrazy gorącego uznania. Wśród członków Zarządu ogromna większość bieżącej pracy spadała na barki dwu osób: Sekretarza Generalnego i Naczelnego Redaktora. Widzimy to wszyscy i umiemy ocenić. Wreszcie trzeba z naciskiem podkreślić, że pracownicy biura i redakcji wydawnictw z dyrektorem A. Kirsteinem na czele stanowią grupę o zupełnie wyjątkowym poczuciu obowiązku. Ich niezwykłej pracowitości i ofiarności nie możemy niestety wynagrodzić tak, jak na to zasłużyli. Zawdzięczamy im ten niebłahy fakt, że mamy najniższe koszty własne druku ze wszystkich polskich organizacji wydających prace naukowe. Jesteśmy im za to winni głęboką wdzięczność.

P R O T O K Ó Ł

DOROCZNEGO WALNEGO ZEBRANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
z dnia 19 lutego 1962 r.

P o r z ą d e k o b r a d

Część I - publiczna

1. Zagajenie i omówienie działalności Towarzystwa - Wiceprezes.
2. Wykład "Z dziejów kulturalnych związków Pomorza ze Szwecją w XVI wieku" - prof. dr K. Lepszy.

Część II - zamknięta

3. Wybór Prezydium Zebrania.
4. Odczytanie i przyjęcie protokołu zeszłorocznego Walnego Zebrania.
5. Sprawozdanie Zarządu: a) Sekretarza Generalnego, b) Skarbnika.
6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
7. Dyskusja nad sprawozdaniami.
8. Powzięcie uchwały co do absolutorium dla Zarządu.

9. Ustalenie składek członkowskich na rok 1962.
10. Udzielenie Zarządowi pełnomocnictw w sprawach finansowych.
11. Ogłoszenie nazwisk nowych członków Wydziałów.
12. Wolne głosy.

Część publiczna Zebrania nie była protokołowana

- Ad 3. Po zagajeniu drugiej części Zebrania przez Wiceprezesa Towarzystwa prof. dr Henryka Szarskiego wybrano jednomyślnie na przewodniczącego Zebrania doc. dr W. Kornatowskiego, a na sekretarza doc. dr J. Czopka.
- Ad 4. Protokół z zeszłorocznego Walnego Zebrania przyjęto jednomyślnie.
- Ad 5. a) Sekretarz Generalny Towarzystwa prof. dr A. Swinarski odczytał sprawozdanie z działalności Towarzystwa.
b) Skarbnik Towarzystwa dr S. Dembiński złożył sprawozdanie finansowe.
- Ad 6. Przewodniczący Komisji Rewizyjnej prof. dr W. Hejnosz odczytał protokół z posiedzenia Komisji Rewizyjnej i postawił wniosek o udzielenie absolutorium Zarządowi Towarzystwa.
- Ad 7. W dyskusji nad sprawozdaniami dr Ślaski podkreślił, że niewiele ze znanych mu Towarzystw Naukowych może się pochwalić tak dobrymi wynikami pracy, jak Towarzystwo Toruńskie. Doc. dr T. Grudziński podniósł sprawę Zapisek Historycznych. Wyraził zdanie, że przy zachowaniu całego profilu Zapisek należy dopuścić także inną tematykę. Doc. T. Grudziński zwrócił uwagę, że jedna z prac znalazła się w druku bez wiedzy Wydziału I, który zebrał się dopiero w późniejszym terminie, by przyjąć tę pracę do druku. Doc. dr T. Grudziński podniósł również sprawę niewykorzystania kredytów na badania naukowe i przypomniał, że w roku 1959 część osób musiała zrezygnować z honorariów autorskich z powodu braku kredytów. Prof. dr Znamierowska-Prüfferowa podkreśliła konieczność zdobycia przez Towarzystwo pewnej ilości czasopism szwedzkich i fińskich oraz stwierdziła, że organizacja sesji naukowej w Inowrocławiu nie była zbyt sprawna. Prof. dr M. Biskup zwró-

cił uwagę, że tematyka Zapisek Historycznych uległa ostatnio znacznemu rozszerzeniu, podniósł również sprawę nawiązania przez Towarzystwo bardziej ścisłych kontaktów z Towarzystwem Bydgoskim. Prof. dr M. Gumowski zaproponował, by księgarnie toruńskie rozprowadzały wydawnictwa Towarzystwa. Redaktor Naczelny doc. dr A. Hutnikiewicz, odpowiadając doc. dr T. Grudzińskiemu, stwierdził, że *modus* postępowania przy przyjmowaniu prac do druku był w zasadzie przestrzegany. Niekiedy istniały jednak sytuacje przymusowe, gdy np. PAN życzyła sobie, by pewne prace ukazały się wcześniej. W takich wypadkach brak czasu nie pozwalał na zwołanie posiedzenia Wydziału i prace odsyłało do druku, a zebranie Wydziału oraz zgłoszenie pracy odbywało się w terminie późniejszym. Zdaniem doc. dr A. Hutnikiewicza brak było w Towarzystwie bardziej sprecyzowanej polityki wydawniczej, należało również więcej uwagi poświęcić wydawaniu prac popularnonaukowych. Sekretarz Generalny prof. dr A. Swinarski wyjaśnił sprawę niewykorzystania części funduszków Towarzystwa. Odpowiadając doc. dr T. Grudzińskiemu, prof. dr A. Swinarski podkreślił, że autorzy nie byli zmuszani do rezygnowania z honorariów autorskich. Zarząd Towarzystwa zawiadomił autorów, że ze względu na zmniejszenie funduszków można wydać tylko 3/5 nadesłanego materiału, względnie można wydać wszystkie materiały, obniżając jednak wysokość honorariów autorskich. Prof. dr A. Swinarski poinformował, że "Studia Iuridica" są wydawane z funduszków przeznaczonych na prace zlecone. Prof. dr H. Szarski wyraził zdanie, że praca redaktorów jest bardzo czasochłonna i powinna być płatna.

- Ad 8. Wniosek Komisji Rewizyjnej o udzielenie absolutorium Zarządowi poddano pod głosowanie. Wszyscy uczestnicy Zebrania poza członkami Zarządu, którzy powstrzymali się od głosu, głosowali za udzieleniem absolutorium.
- Ad 9. Sekretarz Generalny prof. dr A. Swinarski odczytał wniosek o wysokości składek członkowskich. Wniosek uchwalono jednomyślnie.

- Ad 10. Sekretarz Generalny prof. dr A. Swinarski odczytał wniosek o udzielenie Zarządowi pełnomocnictw w zawieraniu umów i zaciąganiu zobowiązań do wysokości 150 000 zł. Wniosek uchwalono jednomyślnie.
- Ad 11. Sekretarz Generalny prof. dr A. Swinarski ogłosił nazwisko nowego członka miejscowego Wydziału I doc. dra Donalda Steyera.
- Ad 12. Doc. dr Zofia Abramowicz zgłasza następujący wniosek: Walne Zgromadzenie Towarzystwa Naukowego w Toruniu, dowiedziawszy się od przedstawicieli Polskiego Towarzystwa Filologicznego o tym, że w projekcie nowego programu dla liceów ogólnokształcących typu humanistycznego łacina figuruje zaledwie jako przedmiot nadobowiązkowy, czyli w praktyce zostaje z niego usunięta, gdyż wiadomo, jaki jest los przedmiotów nadobowiązkowych - stwierdza, że takie zerwanie z podstawą kultury humanistycznej, jaką jest starożytność klasyczna, jest pod każdym względem szkodliwe dla kultury polskiej. Cała historia kultury europejskiej jest tak przepojona elementami kultury grecko-rzymskiej, które do Polski doszły przeważnie w szacie językowej łacińskiej, że skazywanie przyszłych pokoleń na całkowite ich niezrozumienie skutkiem niezajomości tego języka, byłoby krokiem wstecz, a nie postępem. Ponadto szereg dyscyplin na studiach wyższych, jak nauki społeczne i prawne, wymagają koniecznie znajomości łaciny w zakresie znacznie większym niż mogą go dać lektoraty uniwersyteckie. Wreszcie brak dopływu absolwentów szkoły średniej znających dobrze łacinę, przekreśla całkowicie możliwość dalszego rozwoju studiów naukowych w Polsce nad starożytnością klasyczną, zwłaszcza nad jej literaturą. Zaniepokojone tym Walne Zgromadzenie Towarzystwa Naukowego w Toruniu zwraca się do Zarządu Głównego z prośbą o zakomunikowanie Ministerstwu Oświaty powyższego stanowiska oraz o domaganie się wprowadzenia do programu liceum humanistycznego łaciny jako przedmiotu obowiązkowego.

W wyniku głosowania nad powyższym wnioskiem 2 osoby powstrzymały się od głosu, 8 osób głosowało przeciwko wnioskowi, 66 osób poparło wniosek.

(-) *Juliusz Czopek*
Sekretarz Zebrania

(-) *Wiktor Kornatowski*
Przewodniczący Zebrania

S P R A W O Z D A N I E

Z CZYNNOSCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU za rok 1961

Towarzystwo Naukowe w Toruniu liczyło z końcem okresu sprawozdawczego 256 członków, wśród nich był 1 członek honorowy, 1 dożywotni i 2 członków korespondentów. W ciągu roku sprawozdawczego przybyło 84 członków zwyczajnych. Wydziały z końcem roku 1961 miały łącznie 114 członków, wśród nich 40 członków czynnych, 31 członków miejscowych i 43 zamiejscowych. W roku sprawozdawczym Wydziały powołały 4 członków miejscowych, 2 miejscowych członków Wydziału przeszło do kategorii członków czynnych. Działalność Towarzystwa w zakresie rozwijania i popierania twórczej pracy naukowej koncentrowała się w trzech Wydziałach. Przy Wydziałach pracowało 11 komisji naukowych i 6 komitetów redakcyjnych. Komisje liczyły w końcu 1961 roku 98 członków oraz 95 współpracowników, a w komitetach redakcyjnych pracowało 30 członków.

Zarząd Towarzystwa pracował w roku sprawozdawczym w następującym składzie: prezes - Konrad Górski, wiceprezes - Henryk Szarski, sekretarz generalny - Antoni Swinarski, skarbnik - Stefan Dembiński. Członkami Zarządu byli ponadto: Kazimierz Biskupski, Artur Hutnikiewicz i Jan Zakrzewski oraz przewodniczący Wydziałów: Bronisław Włodarski, Tadeusz Czeżowski i Jan Zabłocki. Zarząd odbył w roku sprawozdawczym 7 posiedzeń, na których powzięto 72 uchwały. Przy Zarządzie czynnych było 7 komisji i Redakcja Naczelna TNT.

Redakcja Naczelna pracowała w następującym składzie: redaktor naczelny - Artur Hutnikiewicz, członkowie: Karol Górski, Wojciech Hejnosz, Bronisław Nadolski, Józef Mikulski, Halina Turska i Alina Ulińska. Redakcja Naczelna odbyła w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia, na których między innymi ustalono plan wydawniczy na rok 1962 i wysokość honorariów. Nad bieżącymi sprawami wydawniczymi i wykonaniem postanowień Redakcji Naczelnej ozuwał niestrudzenie Redaktor Naczelny Artur Hutnikiewicz.

Komisja do Spraw Zleconych Prac Naukowych opiniowała wnioski o pomoc finansową na badania naukowe oraz wydawała ocenę o umowach zleceń na wykonanie prac naukowych. Komisja działała w składzie: przewodniczący - Sekretarz Generalny Antoni Swinarski, członkowie: Karol Górski, Wojciech Hejnosz, Halina Turska, Zofia Abramowiczówna, Juliusz Czopek i Alina Ulińska. Komisja do Spraw Zleconych Prac Nienaukowych pracowała w składzie: Krystyna Porębska - przewodnicząca, Amalia Rosińska i Maria Chełmińska - członkowie. Komisja opiniowała umowy zleceń na nienaukowe prace usługowe. Komisja do Prac Popularnonaukowych działała w składzie: Jadwiga Lechioka - przewodnicząca oraz Walerian Preisner i Wanda Zabłocka - członkowie. Komisja pełniła funkcje komitetu redakcyjnego przyjętych przez Towarzystwo prac popularnonaukowych. W roku sprawozdawczym oceniła i przekazała do druku pracę popularnonaukową J. Ręmera pt. "Toruń - historia, ludzie, sztuka". Komisja Biblioteczna działała w składzie: Walerian Preisner - przewodniczący oraz Leonid Żytkowicz i Jan Zabłocki - członkowie. Komisja Odczytowa w składzie: Bronisław Nadolski, Jadwiga Lechicka i Wanda Zabłocka ozuwała nad realizowaniem planu odczytów. Komisja Rewizyjna działała w składzie: Wojciech Hejnosz i Wilhelmina Iwanowska - członkowie oraz Eugeniusz Słuszkiewicz i Leonid Żytkowicz - zastępcy członków Komisji. W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 1 posiedzenie i przeprowadziła kontrolę działalności finansowo-gospodarczej Towarzystwa.

Międzywydziałowy Komitet Redakcyjny "Sprawozdań TNT" pracował w składzie: Halina Turska - przewodnicząca, Tadeusz

Czeżowski, Henryk Szarski i Bronisław Włodarski - członkowie. W okresie sprawozdawczym wydano drukiem "Sprawozdania TNT" nr 13 oraz przekazano do druku "Sprawozdania TNT" nr 14.

Terenem prac naukowych były 3 Wydziały:

Wydział I - Nauk Historycznych, Prawniczych i Społecznych liczył w końcu roku sprawozdawczego 38 członków, a mianowicie: 12 czynnych, 9 miejscowych i 17 zamiejscowych. W okresie tym Wydział powołał 4 nowych członków miejscowych. Przewodniczącym był Bronisław Włodarski, zastępcą przewodniczącego - Wojciech Hejnosz, sekretarzem - Karol Górski. Wydział odbył 5 posiedzeń naukowych, na których zreferowano 7 prac. Ponadto Wydział odbył 5 posiedzeń administracyjnych oraz jedno posiedzenie administracyjne zamknięte członków czynnych. Wydział posiada 2 komisje naukowe: Prawniczą i Historyczną. Komisji Prawniczej przewodniczył Wojciech Hejnosz, sekretarzem był Zbigniew Zdrójkowski. W końcu roku 1961 Komisja liczyła 10 członków i 12 współpracowników, 4 współpracowników przesunięto do kategorii członków Komisji. Komisja odbyła 4 posiedzenia naukowe, na których zreferowano 4 prace. Komisja Historyczna w okresie sprawozdawczym była nieczynna. Sprawa jej reorganizacji stanie na porządku prac Wydziału w roku 1962. Referaty tej Komisji przeniesiono na posiedzenia naukowe Wydziału, w których brali udział także współpracownicy Komisji.

Przy Wydziale działają 3 komitety redakcyjne: Komitet "Roczników", "Fontes" i "Zapisek Historycznych". W serii "Roczniki TNT" wydano następujące prace:

- 1) H. P i s k o r s k a - *Inwentarz akt i zbiorów archiwalnych TNT* (Rocznik 64 z. 1, ark. wyd. 3).
- 2) S. C a c k o w s k i - *Gospodarstwo wiejskie w dobrach biskupstwa kapituły chełmińskiej w XVII-XVIII wieku. Część I Gospodarstwo chłopskie* (Rocznik 64 z. 2, ark. wyd. 23, 75).
- 3) M. G u m o w s k i - *Dzieje mennicy toruńskiej* (Rocznik 65 z. 1, ark. wyd. 14, 5).

W serii "Fontes" ukazała się część I tomu III *Akt Stanów Prus Królewskich*, wydana przez K. Górskiego i M. Biskupa.

W serii "Zapiski Historyczne" wyszedł z druku tom XXVI zeszyt 1, 2, 3, 4.

W y d z i a ł II - F i l o l o g i c z n o - F i l o z o f i o z n y liczył z końcem roku sprawozdawczego 11 członków miejscowych czynnych i 9 miejscowych oraz 6 zamiejscowych. W składzie osobowym Wydziału nie zaszły w okresie sprawozdawczym żadne zmiany. Dwóch członków miejscowych przeszło do kategorii członków czynnych. Przewodniczącym Wydziału był Tadeusz Czeżowski, zastępcą przewodniczącego Konrad Górski, sekretarzem Wydziału był Artur Hutnikiewicz. W okresie sprawozdawczym odbyły się na Wydziale 4 posiedzenia naukowe, na których przedstawiono 8 prac. Ponadto odbyło się 1 zebranie administracyjne oraz dwa odczyty publiczne, na których prof. dr Leon Zawadowski z Wrocławia mówił o "Związku semantycznym właściwym i pozornym" oraz o "Wartości kategoryalnej konstrukcji gramatycznych". W obrębie Wydziału działały 4 komisje naukowe oraz Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego. Prace w komisjach przedstawiały się następująco: Komisja Filologiczna liczyła 17 członków i 16 współpracowników. Przewodniczącym był Bronisław Nadolski, zastępcą przewodniczącego Eugeniusz Słuszkiewicz, sekretarzem Bożena Osmólska-Piskorska. Komisja odbyła 3 posiedzenia naukowe, na których zreferowano 4 prace. Komisja Filozoficzna liczyła z końcem okresu sprawozdawczego 13 członków i 9 współpracowników. Przewodniczącym był Henryk Elzenberg, sekretarzem Stanisław Gerstmann. W roku 1961 powołano trzech nowych współpracowników Komisji: Leona Gumańskiego, Henryka Moesego oraz Tadeusza Witwickiego. Komisja odbyła wspólnie z Toruńskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego 5 zebrań naukowych, na których przedstawiono 5 prac. Komisja Historii Sztuki liczyła 9 członków i 6 współpracowników. Przewodniczącą była Jadwiga Puciata-Pawłowska, sekretarzem Zygmunt Kruszelnicki. Komisja odbyła 2 posiedzenia naukowe z dwoma referatami. Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa liczyła 7 członków i 19 współpracowników. Przewodniczącym był Stefan Burhardt, sekretarzem Leopold Rozental. Komisja odbyła 2 posiedzenia z dwoma referatami.

Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego działał w następującym składzie: przewodniczący Halina Turcka, członkowie: Zofia Abramowiczówna, Tadeusz Czeżowski, Bronisław Nadolski, Jadwiga Puciata-Pawłowska i Kazimierz Sośnicki. W roku 1961 wydano drukiem:

- 1) B. N a d o l s k i - *Życie i działalność naukowa uczonego gdańskiego Bartłomieja Keckermanna* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom X z. 1, ark.wyd. 12,25).
- 2) S. G e r s t m a n n, H. O r l i k o w s k a, I. U r b a Ń s k a - *Cechy temperamentu i ich zmienność u dzieci* (Prace Wydz. Fil.-Filoz. tom X z. 3, ark. wyd. 11,25).
- 3) M. L i p o w s k a - *Koncepcja wykształcenia ogólnego w programach szkoły polskiej z lat 1919-1922* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom X z. 2, ark. wyd. 14,5).
- 4) Praca zbiorowa - *Teka Komisji Historii Sztuki tom II* (Prace Wydz. Fil.-Filoz. tom XI, z. 1, ark. wyd. 30).
- 5) L. G u m a Ń s k i - *Elementy sądu a istnienie* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom XI z. 2, ark. wyd. 8,5).
- 6) Praca zespołowa - *Słownik rymów Stanisława Trembeckiego* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom XI z. 3, ark. wyd. 15).

Pięć prac przewidzianych w planie wydawniczym na rok 1962 znajdowało się w opracowaniu Redakcji Naczelnej TNT.

W y d z i a ł III - M a t e m a t y o z n o - P r z y r o d n i c z y liczył z końcem roku sprawozdawczego 17 członków czynnych, 13 miejscowych, 20 zamiejscowych. W roku 1961 funkcję przewodniczącego pełnił Jan Zabłocki, zastępcą przewodniczącego był Witold Zacharewicz, sekretarzem Alina Ulińska. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 2 posiedzenia naukowe, a mianowicie: 27 lutego i 7 czerwca. Zgłoszono i przyjęto 37 prac do druku, w tym 6 prac z astronomii. 6 z chemii, 4 z fizjologii. 1 z mineralogii i 20 z zoologii. Zezszyt prac, które ukażą się w Sectio E (zoologia) w roku 1962, poświęcony będzie pamięci profesora dra Jana Prüffera. Oprócz posiedzeń naukowych Wydział odbył 3 posiedzenia administracyjne, których treścią było przygotowanie materiału z Wydziału III do ustalenia planu badań, dotyczących Wielkiego Pomorza, Kujaw, Mazur, Warmii, oraz dyskusje nad planami wydaw-

niczymi Towarzystwa, nad finansowaniem badań naukowych przez Polską Akademię Nauk, nad pracami komisji wydziałowych oraz w szczególności nad planem pracy Komisji do Badań Fizjograficznych Pomorza i Pojezierza Mazurskiego. W obrębie Wydziału jest 5 komisji naukowych, których władze jak i skład osobowy w stosunku do roku ubiegłego nie uległy zmianom.

Komisja Astronomiczna w okresie sprawozdawczym odbywała posiedzenia wspólnie z Towarzystwem Miłośników Astronomii. Na posiedzeniach tych omawiano prace wykonywane w Obserwatorium Astronomicznym w Piwnicach, jak również dyskutowano i przedstawiano najnowsze osiągnięcia z dziedziny badań naukowych z zakresu astronomii, astrofizyki i radioastronomii. Komisja Geograficzna w dalszym ciągu kontynuowała opracowywanie monografii geograficznej ziemi chełmińskiej, odbywając narady i posiedzenia wspólnie z Towarzystwem Geograficznym. Komisja Chemiczna zakresem swej działalności w roku 1961 obejmowała zebrania naukowe oraz współpracę z instytucjami naukowymi i z przemysłem. Zebrania naukowe wypełnione były dyskusjami nad prowadzonymi pracami tak teoretycznymi, jak i naukowo-przemysłowymi. W Komisji Muzeum Kopernika prace uległy zahamowaniu głównie z przyczyny zamierzonych reorganizacji. Komisja do Badań Fizjograficznych Pomorza i Pojezierza Mazurskiego w okresie sprawozdawczym zajęta była opracowywaniem planu badań naukowych przewidzianych na rok 1962.

Poza komisjami naukowymi przy Wydziale działał Komitet Redakcyjny "Studia Societatis Scientiarum Torunensis". W roku sprawozdawczym wydano drukiem:

- 1) Z. C z e r w i ń s k i, W. Z a b r o c k i, S. R y c h t e r - *Zmiany pokroju kryształów $\text{NaBr} \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ i $\text{Na}_2\text{SO}_4 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$ pod wpływem adsorpcji jonów* (Sectio B, vol. III nr 1).
- 2) J. T o m a s z e w s k i - *Badania równowagi układu Na_2CO_3 - NaHCO_3 - H_2O* (Sectio B, vol. III nr 2).
- 3) Z. C z e r w i ń s k i, R. J u r k o w s k i, T. G r o c h o w s k i - *Zmiany potencjału adsorpcyjnego powstającego na granicy faz krystalicznych NaCl i KCl i ich rozтворów nasyconych w zależności od stężenia dodawanych jonów szkodliwych* (Sectio B, vol. III nr 3).

- 4) A. Ł o d z i ń s k a - *Charakterystyka niektórych własności pseudohalogenów VI grupy układu okresowego* (Sectio B, vol. III nr 4).
- 5) J. S i e d l e w s k i - *O własnościach i strukturze węgla aktywowanych w procesach katalizy* (Sectio B, vol. III nr 5).
- 6) B. P o l a k o w s k i - *Stosunki florystyczno-fitosocjologiczne Puszczy Boreckiej ze szczególnym uwzględnieniem lasów leśnictwa Lipowo i Walisko* (Sectio D, vol.V).
- 7) S. G ą s k a - *Perturbacje wiekowe małej planety (1134) Kepler wywołane działaniem wielkich planet* (Sectio F, vol. III nr 3).
- 8) T. B o e n i g k - *Libracje periheliów małych planet* (Sectio F, vol. III nr 3).
- 9) B. B u t - *Rozkład ekscentryczności orbit gwiazd szybkich. Część I: Gwiazdy południowe* (Sectio F, vol. III nr 3).
- 10) W. D z i e w u l s k i - *Rozkład ekscentryczności orbit gwiazd szybkich. Część II: Wszystkie gwiazdy* (Sectio F, vol. III nr 3).
- 11) J. N a r ę b s k i - *Czynność bioelektryczna mózgu (EEG) królików w poronnych powtarzanych wstrząsach anafilaktycznych w toku przewlekłych stanów uczuleniowych* (Sectio G, vol. I nr 3).
- 12) L. J a n i s z e w s k i - *Chronaksjometryczna ocena wpływu niektórych stymulatorów na obwodowy układ naczynioruchowy w stanach snużenia i zmęczenia* (Sectio G, vol. I nr 4).

Realizowana przez wymienione poprzednio Wydziały i Komisje działalność Towarzystwa w roku sprawozdawczym koncentrowała się nadal na statucie określonych zadaniach rozwijania i popierania twórczej pracy naukowej. Zasadniczym wyrazem tej działalności była akcja wydawnicza, która pod względem przygotowania prac przez autorów, jak również pod względem opracowania redakcyjnego i kształtowania się procesu produkcyjnego uległa dalszemu usprawnieniu. Plan wydawniczy na rok 1961 przewidywał 25 pozycji o objętości 250 arkuszy, a wykonany

został w ramach 25 pozycji o objętości 263 arkuszy. Do tego doszła 1 pozycja popularnonaukowa, tj. zlecona przez Wojewódzki Komitet Frontu Jedności Narodu w Bydgoszczy praca pt. *Ziemia chełmińska w przeszłości*, o objętości 13,5 arkusza, tak że razem wydano w 1961 roku 26 pozycji o łącznej objętości 276,5 arkusza. W tym:

metodą typograficzną	12 pozycji	o objętości	190	ark.
" offsetową	12 "	" "	63	"
składopisem	2 pozycje	" "	23,5	"

Zatem plan wydawniczy na rok 1961 wykonany został w 110,6%.

Udział poszczególnych Wydziałów w produkcji wydawniczej w roku 1961 przedstawia się jak następuje:

Wydział I (łącznie z Zapiskami)	pozycji	8	arkuszy	111,5
Wydział II	"	6	"	91,5
Wydział III	"	9	"	43,0
Wydawnictwa ogólne (Bibliografia				
wydawnictw TNT, Sprawozdania TNT)	"	2	"	17,0
Wydawnictwa popularnonaukowe (zlecone)	1	"		13,5

Nakłady finansowe na produkcję wydawniczą ukończoną w roku 1961 wynoszą:

na honoraria (autorskie, redakcyjne, tłumaczenia)	339.011,- zł
na koszty rzeczowe druku	540.075,- "
razem	879.086,- "

Z kwoty tej przypada: na wydawnictwa własne	659.717,-
na wydawnictwa zlecone	219.369,-

Wykazane powyżej nakłady finansowe na rzeczowe koszty druku nie obejmują 2 pozycji o objętości 23,5 arkusza, wydanych w roku 1961, lecz nie realizowanych w roku tym finansowo wobec nieotrzymania do końca roku odnośnych faktur. Uwzględniając tę okoliczność ogólny koszt wydania w roku 1961 przez Towarzystwo 1 arkusza publikacji wyniósł 3.475,- zł. Tak niski koszt wydawnictw uważać należy za duży sukces organizacyjny Towarzystwa i dowód harmonijnej współpracy z Łódzkim Oddziałem PWN. Opracowany w roku sprawozdawczym na rok 1962 plan wydawniczy Towarzystwa, zatwierdzony przez Polską Akademię Nauk przewiduje 26 pozycji o objętości 326 ark. W tym:

plan zasadniczy wydawnictw własnych	19 pozycji	o objętości	252 ark.
prace naukowe zlecone przez PAN	4 pozycje	"	27 "
prace popularnonaukowe zlecone przez			
inne instytucje	3	"	47 "
			<hr/>
razem jak wyżej			326 "

Wszystkie prace zostały złożone do teki redakcyjnej i przekazane do produkcji. Dla wzmożenia popularyzacji wydawnictw Towarzystwa wydano w roku sprawozdawczym aktualny "Spis wydawnictw Towarzystwa", obejmujący wszystkie publikacje Wydziału I i II Towarzystwa od 1875 roku począwszy do roku 1961. Spisy te rozesłano nieodpłatnie przeszło 300 bibliotekom i innym zainteresowanym instytucjom. Także opracowana przez F. Skobejko i I. Jaworczakową i wydana w r. 1961 przez Towarzystwo *Bibliografia prac Towarzystwa Naukowego w Toruniu*, obejmująca wszystkie publikacje Towarzystwa od chwili jego powstania, przyczyniła się do ożywienia zbytu publikacji Towarzystwa. Coraz częściej zgłaszane są zapotrzebowania na wydawnictwa Towarzystwa ze strony bibliotek, instytucji oświatowych i indywidualnych czytelników z różnych części kraju, zwłaszcza z terenów północno-zachodnich Polski

Praca twórcza członków Towarzystwa w zakresie badań naukowych nie przebiegała w roku sprawozdawczym w ramach zamierzeń. Plan badań na rok 1961 przewidywał prowadzenie 10 badań naukowych z nakładem finansowym z budżetu Towarzystwa w kwocie 41.950,- zł, a przeprowadzono tylko 9 badań przy wykorzystaniu kwoty 22.490,- zł. Na małe wykorzystanie limitu przewidzianego na badania naukowe w budżecie na rok 1961 wpłynęło przede wszystkim niepodjęcie w zamierzonych ramach, z powodu choroby kierownika badań, jednego z najpoważniejszych badań przewidzianych w planie na rok 1961, tj. badania pt. "Grodziska wczesno-średniowieczne na terenie Kujaw, ziemi chełmińskiej i dobrzyńskiej", na który to cel przeznaczono w planie badań 16.000 zł. Tytuły prowadzonych w roku 1961 badań były następujące:

Lp.	Wydział	Kierownik badań	Tematyka badań
1	I	Prof. dr M. Biskup	"Akta Stanów Prus Królewskich" tom V.
2		Prof. dr W. Hejnosz	"Źródła do dziejów ekonomii malborskiej" tom IV.
3		Prof. dr K. Górski	"Metryka Koronna z okresu wojny trzynastoletniej o Pomorze (1454-1466)".
4		Prof. dr K. Górski	"Medytacje dominikańskie z r. 1523".
5		Doc. dr J. Gerlach	"Indygenat w Prusach Królewskich 1454-1772".
6		Prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa	"Kultura materialna i folklor Pałuk".
7		Prof. dr L. Żytkowicz	"Inwentarz dóbr biskupstwa płockiego z roku 1650".
8	II	Prof. dr B. Nadolski	"Gdańsk literacki i naukowy za Odrodzenia".
9	III	Prof. dr R. Galon	"Jezióra brodnickie z punktu widzenia geomorfologii i hydrografii".

W zakresie produkcji mikrofilmowej rok 1961 był okresem poważnego wzrostu efektów produkcyjnych Pracowni Mikrofilmowej Towarzystwa. W roku tym wykonano:

zdjęć mikrofilmowych	63.415
klatek mikrofilm.-pozytywów	467
powiększeń (fotokopii)	9.367
razem	73.249

Wykonano między innymi dla:

Głównego Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie	46.746 zdj.
dla Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie	9.217 "
dla Wojewódzkiego Zarządu TRZZ dla zasobów własnych (powiększenie z mikrofilmów regestrów nie drukowanych dokumentów otrzymanych z Getyngi)	5.000 powiększeń
	1.358 "

Poza tym korzystały w roku sprawozdawczym z usług Pracowni Mikrofilmowej Towarzystwa inne instytucje jak: Zakłady

Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu: Zoologii, Chemii Fizycznej, Chemii Nieorganicznej, Technologii Chemicznej, Fizyki Doświadczalnej, Neurofizjologii, Geografii Ekonomicznej, Literatury Polskiej, Pracowni Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa, dalej Zakłady Politechniki Gdańskiej. Politechniki Poznańskiej i Szczecińskiej, Zakład Historii Sztuki Uniwersytetu Poznańskiego, Muzeum Historyczne w Warszawie, Zakład Słownoznawstwa Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Muzea i Biblioteki w Bydgoszczy i Grudziądzu oraz inne instytucje i liczni badacze indywidualni. W stosunku do roku 1960 produkcja mikrofilmowa Towarzystwa w roku 1961 stanowi wzrost o przeszło 12.000 zdjęć. Także efekt finansowy produkcji mikrofilmowej w roku sprawozdawczym jest znacznie korzystniejszy niż w roku poprzednim. Preliminowany w budżecie na rok 1961 dochód z produkcji mikrofilmowej w kwocie 75.000,- zł, zrealizowany został w kwocie 83.361,- zł. Zatem nadwyżka dochodów wynosi 8.361,- zł. Jeżeli do wpływów gotówkowych za produkcję mikrofilmową w roku sprawozdawczym w kwocie 83.361,- zł doliczymy wartość produkcji dla zasobów własnych Towarzystwa, wynoszącą kwotę 11.041,- zł, wartość całej produkcji Pracowni Mikrofilmowej wynosi w 1961 roku 94.402,- zł. Stanowi to w stosunku do wartości produkcji w roku 1960, wynoszącej 67.222,- zł, wzrost o 40%. Ogólny koszt utrzymania Pracowni Mikrofilmowej w roku 1961 (łącznie z materiałami, wydatkami administracyjno-gospodarczymi, personalnymi itp.) wynosił 81.524,- zł. Zatem przy wartości produkcji mikrofilmowej, równą sobie kwocie 94.402,- zł, nadwyżka wartości produkcji nad kosztami produkcji wynosiła w 1961 roku 12.878,- zł. W roku poprzednim koszty produkcji przewyższyły wartość produkcji osiągniętej w tym roku o 26.074,- zł. Dodatni ten efekt w produkcji mikrofilmowej osiągnięto w wyniku otrzymania w roku 1961 kilku poważniejszych zleceń (46.746 zdjęć dla Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie, 9.217 zdjęć dla Archiwum PAN, 5.000 powiększeń dla Wojewódzkiego Zarządu TRZZ i innych), większej wydajności pracy personelu pracowni i częściowo oszczędności na skutek nieobsadzenia wakującego od VII 1961 r. stanowiska korektora. Korzystny bilans działalności

Pracowni Mikrofilmowej w roku sprawozdawczym wzmocnił podstawy dalszego istnienia tej placówki, której byt w ramach obecnej formy organizacyjnej z uwagi na poważne deficyty w ubiegłych latach był zagrożony.

Akcja wymiany wydawnictw i gromadzenia księgozbioru prac naukowych przebiegała w roku sprawozdawczym także pomyślnie. Kontakty wymienne własnych wydawnictw na wydawnictwa innych instytucji naukowych, krajowych i zagranicznych obejmowały w 1961 roku 43 instytucje krajowe oraz 157 instytucji zagranicznych w następujących krajach: Albania, Bułgaria, Chiny, Czechosłowacja, Jugosławia, NRD, Rumunia, Węgry, ZSRR, Anglia, Argentyna, Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Holandia, Japonia, Kanada, NRF, Norwegia, USA, Szwajcaria, Szwecja, Tunis, Unia Południowo-Afrykańska i Włochy. W roku 1961:

jowych					345
"	"	"	zagranicznych		<u>1.425</u>
			razem		1.770 egz.
wysłałiśmy egz. wymiennych do instytucji krajowych					257
"	"	"	zagranicznych		<u>1.025</u>
			razem		1.282 egz.

Księgozbiór Towarzystwa wynosił na koniec 1961 roku 33.415 tomów dzieł naukowych i stanowi jeden z największych zbiorów dzieł naukowych o Pomorzu oraz jeden z najpoważniejszych zbiorów dzieł naukowych zagranicznych na Pomorzu. Towarzystwo prenumerowało w roku sprawozdawczym 6 czasopism zagranicznych oraz 13 krajowych.

W zakresie popularyzacji wiedzy i zdobyczy nauki poza akcją wydawniczą, pełniącą zadanie to w szczególnej mierze, Towarzystwo zorganizowało w roku sprawozdawczym cały szereg odczytów publicznych, między innymi:

22 II 1961 - odczyt prof. dr W. I w a n o w s k i e j pt.

Ewolucja władz.

20 IV 1961 - " prof. dr A. V e t u l a n i e g o pt.

*Program i funkcja uniwersyteckiej nauki
prawa w planach Kazimierza Wielkiego.*

- 14 VI 1961 - odczyt prof. dr L. Zawadowskiego
pt. *Związek semantyczny właściwy i pozor-
ny.*
- 15 VI 1961 - " prof. dr L. Zawadowskiego
pt. *Wartość kategorialna konstrukcji gra-
matycznych.*
- 27 XI 1961 - " mgr B. Zielonki pt. *Rejon Gopła
w starożytności i we wczesnym średniowie-
czu w świetle wykopalisk.*
- " " prof. dr M. Biskupa pt. *Krzyżacy
w dziejach Kujaw.*
- " " dr E. Kwiatkowskiej pt.
*Z badań nad przemianami środowiska geo-
graficznego województwa bydgoskiego.*
- " " prof. dr M. Znamierowskiej -
Prüfferowej pt. *Z zagadnień
etnografii Kujaw.*

Poza tym Towarzystwo zorganizowało wspólnie z Uniwersyte-
tem Mikołaja Kopernika w Toruniu dnia 6 XII 1961 r. uroczy-
ste zebranie z okazji 250 rocznicy urodzin M. Łomonosowa, na
którym wygłosili odczyty:

prof. dr Konrad Górski pt. *Łomonosow jako
humanista* oraz

prof. dr Witold Zacharewicz pt. *Łomo-
nosow jako przyrodnik.*

Towarzystwo utrzymuje stałą wystawę swoich wydawnictw
w witrynie sklepowej przy ul. Różanej, brało udział w wysta-
wie zorganizowanej w Toruniu z okazji 10-lecia PWN, organi-
zowało wystawę swych wydawnictw w Inowrocławiu w czasie od-
bywającej się tam z współudziałem Towarzystwa Sesji naukowej
zorganizowanej w ramach Obchodu Tysiąclecia Państwa Polskie-
go oraz brało udział w ogólnomiejskiej wystawie w Toruniu
pt. "Co Toruń daje światu".

W ramach Wydziałów i Komisji odbywały się zebrania po-
święcone dyskusjom nad pracami naukowymi i wynikami tych ba-
dań, jak również wygłaszano na zebraniach tych referaty na
tematy naukowe różnych dyscyplin. Takich referatów wygłoszo-
no w roku sprawozdawczym 69.

Wykazana powyżej coraz pomyślniej rozwijająca się działalność Towarzystwa, na którą składał się harmonijny wysiłek wszystkich Wydziałów, Komisji i Komitetów Redakcyjnych, była w dużej mierze możliwa dzięki sprężyscie działającym komórkom administracyjnym. Do komórek tych, pod względem administracyjno-gospodarczym podporządkowanych dyrekcji administracyjnej, należą: Biuro Administracyjno-Finansowe, Pracownia Mikrofilmowa i Sekretariat Redakcji Naczelnej. W komórkach tych w roku sprawozdawczym zatrudnionych było 9 pracowników umysłowych na pełnych etatach, 1 pracownik umysłowy na niepełnym etacie i 4 pracowników usługowych na niepełnych etatach. Razem 14 osób. Dyrektorem Administracyjnym w roku sprawozdawczym był mgr Alojzy Kirstein, Kierownikiem Pracowni Mikrofilmowej - mgr Krystyna Porębska, Sekretarzem Redakcji Naczelnej - mgr Amalia Rosińska, Kierownikiem Administracyjnym Biura - Helena Jeśmanowa, Główną Księgową - Agnieszka Orłowska, Kierownikiem Działu Wymiany - Maria Chełmicka.

Reasumując przedstawione sprawozdanie za rok 1961 pragnęlbym podkreślić następujące fakty: 1) znaczny wzrost ilości członków Towarzystwa (o 34% stanu roku ubiegłego), 2) uruchomienie nowej serii wydawniczej "Studia Iuridica", 3) znaczny wzrost zatwierdzonego planu wydawniczego na rok 1962 (o 36% w stosunku do planu na rok 1961), 4) terminowe złożenie w Redakcji Naczelnej wszystkich maszynopisów do planu wydawniczego na rok 1962, 5) szerokie uwzględnienie w tematyce wydawanych publikacji aktualnych zagadnień społecznych i gospodarczych, 6) osiągnięcie najniższych kosztów wydawniczych w skali wszystkich Towarzystw Naukowych, 7) przejście od deficytu do pełnego pokrycia kosztów w Pracowni Mikrofilmowej, 8) znaczne zwiększenie zbytu własnych wydawnictw. Do niekorzystnych objawów okresu sprawozdawczego zaliczyć należy: 1) zbyt mała aktywność niektórych komisji, 2) niewykorzystywanie funduszy na badania naukowe.

Jako szczególnie ważne kierunki pracy Towarzystwa na rok 1962 Zarząd widzi: 1) dalszy rozwój liczebności członków, 2) zwiększenie czynnego udziału członków w pracach komisji, 3) zorganizowanie sesji naukowej poświęconej koordynacji ba-

dań wszystkich zainteresowanych placówek niektórymi problemami Wielkiego Pomorza, 4) dalsze rozszerzenie współpracy z terenem w organizacji wydawnictw popularnonaukowych, 5) zorganizowanie, zwłaszcza w innych miastach Pomorza, naszej akcji odczytowej, 6) popieranie prac dotyczących aktualnych zagadnień gospodarczych i społecznych.

Osiągnięcia okresu sprawozdawczego zawarte w przedstawionym sprawozdaniu były wynikiem ogromnie ofiarnej i wyczerpanej pracy zarówno wszystkich działów administracji, jak i Redakcji Naczelnej i Pracowni Mikrofilmowej. Pragnąłbym imieniem Zarządu wyrazić tym wszystkim najserdeczniejsze podziękowanie i słowa uznania. Serdeczne słowa podziękowania należą się Polskiej Akademii Nauk za troskliwą i pełną zrozumienia, przychylną atmosferę, jaką otaczała żywotne sprawy Towarzystwa. Terminowe wydanie naszego planu wydawniczego i znaczne powiększenie limitu wydawniczego w roku 1962 jest wynikiem harmonijnie układających się stosunków Towarzystwa z Państwowym Wydawnictwem Naukowym - Oddziałem w Łodzi. Zarówno w Oddziale, jak i w Dyrekcji w Warszawie spotykamy się zawsze ze stosunkiem pełnym troski o sprawy naszego Towarzystwa. Pragnąłbym Państwowemu Wydawnictwu Naukowemu i jego tak cennej dla nas placówce w Toruniu złożyć serdeczne podziękowanie za pomoc nam okazaną.

(-) *Antoni Swinarski*
Sekretarz Generalny TNT

(-) *Konrad Górski*
Prezes Zarządu TNT

S P R A W O Z D A N I E

SKARBNIKA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU za rok 1961

Rachunkowość TNT w roku sprawozdawczym prowadzona była stosownie do przepisów zarządzenia Ministra Finansów z dnia 27 III 1958 r. w sprawie zasad opracowania projektu budżetu, prowadzenia rachunkowości oraz sporządzania sprawozdań w instytucjach społecznych dotowanych z budżetu Państwa (Monitor

P. poz. 166). Rachunkowość TNT była przedmiotem badania przez organa PAN i została przez PAN jako instytucję dotującą w całości zatwierdzona.

Sprawozdanie z wykonania budżetu, bilans na dzień 31 XII 1961 r. i sprawozdanie analityczne wyłożone zostały na stole prezydyalnym. Dokumenty te przedstawiają szczegóły operacji finansowych naszego Towarzystwa. Zebrani mieli możliwość z nimi się zapoznać. Przedkładając powyższe sprawozdania, chciałbym dodać do powyższych dokumentów kilka uwag, pozwalających Zebraniu zorientować się w całokształcie zamknięć rachunkowych, porównać wyniki z 1961 r. z wynikami roku 1960 i dać ocenę położenia finansowego naszego Towarzystwa.

I. Rachunek wyników za rok 1961 zamyka się kwotą 2.131.965,- zł. W roku 1960 zamknięcie wynosiło 1,456.446,- zł. Suma rachunku wyników jest zatem wyższa o 675.519,- zł. W dochodach mieszczą się między innymi następujące pozycje:

składki członkowskie	5.454,- zł
sprzedaż mikrofilmów	83.361,- "
" wydawnictw	148.191,- "
wartość wydawnictw r. 1961 pozostałych w magazynie	210.985,- "
dotacja państwowa na zrównoważenie budżetu wypłacona przez PAN	1.052.000,- "

Poza tym Towarzystwo otrzymało dotacje na określone wydawnictwa, a to:

1. z PAN na wydawnictwo *Akta Stanów Prus Królewskich*, t. III i *Gospodarstwo wiejskie w dobrach biskupich* 229.100,- zł
2. z PAN na nowo stworzoną serię wydawnictw prawniczych 129.000,- "
3. z Prezydium MRN w Toruniu na książkę J. Remera *Toruń - historia, ludzie, sztuka* 82.270,- "
4. z Prezydium WRN w Bydgoszczy na książkę *Ziemia chełmińska w przeszłości* 85.000,- "

5. z Prezydium MRN w Kruszwicy na książkę <i>Monografia miasta Kruszwicy</i>	50.000,- zł
6. z Prezydium PRN w Tucholi na książkę <i>Monografia miasta Tucholi i powiatu</i>	55.000,- " 630.369,- zł
W rozchodach:	
koszty działalności statutowej	368.080,- zł
koszty wydawnictw: honoraria	259.553,- zł
koszty rzeczowe	400.163,- " 659.716,- "
wydatki rozliczone za wydawnictwa zlecone	304.400,- "
Rachunek wyników wykazuje za rok 1961 nadwyżkę w sumie	
<u>799.767,- zł</u>	

na które to saldo składają się: pozostałość z dotacji na rozliczenia na wydawnictwa zlecone 325.968,- zł i nadwyżka z działalności Towarzystwa z roku 1961 w sumie 473.798,- zł.

II. Bilans Towarzystwa na dzień 31 XII 1960 r. zamykał się po obydwóch stronach sumą 2.126.453,- zł. W roku 1961 bilans zamknięty został po obydwóch stronach sumą 2.804.084,- zł. Na zwiększenie sumy bilansowej wpłynęły m.in. następujące zmiany w poszczególnych pozycjach:

W aktywach środki podstawowe uległy zwiększeniu o 54.842,- zł. W sumie tej mieści się:

wartość księgozbioru	30.665,- zł.
" archiwum mikrofilmów	10.864,- "
" nowej maszyny do pisania	4.300,- "

Środki obrotowe uległy następującym podwyższeniom:

Wydawnictwa własne w magazynie	152.050,- zł
produkcja w toku	50.915,- "
środki pieniężne	453.000,- "

W pasywach fundusz środków podstawowych wynosi 703.000,- "

Fundusz środków obrotowych:

w środkach własnych	1.758.955,- zł
w środkach obcych	325.968,- "

Fundusz środków obrotowych obcych stanowi nadwyżka sum wypłaconych przez Polską Akademię Nauk i Prezydium Rad Narodowych na określone wydawnictwa zlecone, których zestawienie przedstawiłem przy omówieniu rachunku wyników.

III. Na zakończenie tego sprawozdania chciałbym jako skarbnik Towarzystwa zwrócić uwagę na następujące pozycje:

1) Sprzedaż wydawnictw własnych osiągnęła w roku sprawozdawczym 148.191,- zł, jest zatem o ca 3.000,- zł wyższa od sumy uzyskanej ze sprzedaży wydawnictw w roku 1960, która wyniosła 145.249,- zł. Wpływy ze sprzedaży planowane były na 120.000,- zł. Wpływy te utrzymały się w roku 1961 na wysokim poziomie i przekroczyły poziom osiągnięty w roku 1960. Osiągnięcie powyższe uważać należy za zasługę Dyrekcji naszego Towarzystwa, która ze szczególną troskliwością rozbudowała i rozbudowuje nadal sprzedaż wydawnictw.

2) Zwrócić należy uwagę na wyniki pracowni mikrofilmów. W roku sprawozdawczym dała pracownia mikrofilmów nadwyżkę wartości nad koszty produkcji w kwocie 12.878,- zł. W roku 1960 przewyższały natomiast koszty produkcji wartość produkcji o 26.774,- zł. Różnica finansowa wynosi zatem na dobro ca 39.000,- zł. Osiągnięcie powyższego wyniku finansowego możliwe było na skutek otrzymania i wykonania kilku poważnych zleceń zamiejscowych oraz rozbudowy produkcji mikrofilmów przeznaczonych dla zasobów własnych Towarzystwa.

3) Godna uwagi jest również poprawa płynności finansowej Towarzystwa. Bilans Towarzystwa wykazuje środki pieniężne w gotowości w banku i w kasie na sumę ca 585.381,- zł, krótkoterminowe należności na sumę ca 83.000,- zł; środki płynne Towarzystwa wynoszą zatem razem ca 668.000,- zł. Przy ocenie płynności finansowej zważyć należy, że przeznaczenie dużej części spośród środków pieniężnych jest już określone. I tak z tytułu dotacji na określone wydawnictwa wpłynęła do kasy Towarzystwa suma 630.338,- zł, z której nie wydatkowana została kwota ca 326.000,- zł. Podobna sytuacja powstała przez niezakończenie rozliczenia za druk wydawnictw. Towarzystwo nie otrzymało w dniu zamknięcia rachunkowych faktury za 34 arkusze wydawnictwa, których równowartość wynosi ca 90.000,- zł.

Kwotę powyższą należy również uznać za zawinkulowaną, tak że spośród środków pieniężnych razem ca 416.000,- zł otrzymało swoje przeznaczenie już w roku 1961.

Analizując stan płynności majątkowej Towarzystwa, należy zatem od sumy 668.000,- zł potrącić sumę 415.000,- zł, przez co otrzymane środki płynne do swobodnej dyspozycji Towarzystwa w kwocie 253.000,- zł na rok 1962. Bilans roku 1960 wykazywał środki pieniężne w sumie 132.190,- zł, poprawa stanu płynności majątkowej Towarzystwa wyraża się zatem sumą ca 122.000,- zł.

(-) *Stefan Dembiński*
Skarbnik TNT

(-) *Konrad Górski*
Prezes Zarządu TNT

PROTOKÓŁ KOMISJI REWIZYJNEJ

Komisja Rewizyjna Towarzystwa Naukowego w Toruniu w składzie: prof. dr Wojciech Hejnosz - przewodniczący, prof. dr Leonid Żytkowicz i prof. dr E. Służkiewicz - członkowie, odbyła posiedzenie w dniu 17 lutego 1962 w obecności Sekretarza Generalnego TNT prof. dr A. Swinarskiego, Skarbnika dr S. Dembińskiego, Dyrektora Administracyjnego mgr A. Kirsteina i Gł. Księgowej A. Orłowskiej.

Na wstępie Komisja zapoznała się z bilansem Towarzystwa za rok 1961 oraz z protokołem przyjęcia bilansu łącznie ze sprawozdaniami finansowymi, przez Biuro Finansowe Polskiej Akademii Nauk. Bilans ten zamyka się na dzień 31 XII 1961 kwotą 2.804.084,97 zł. Komisja zapoznała się ponadto z wynikami finansowymi Pracowni Mikrofilmowej i stwierdziła, że zalecenia Komisji przekazane w ubiegłym roku Zarządowi, by podjęła starania w kierunku zlikwidowania deficytu w Pracowni Mikrofilmowej, zostały wykonane i że w roku sprawozdawczym Pracownia ta wykazuje saldo dodatnie w kwocie 12.878,71 zł. Na uwagę zasługuje wzrost dochodów własnych ze sprzedaży wydawnictw o około 3.000,- zł. Ponadto Komisja stwierdza, że poza dotacją w wysokości roku ubiegłego Towarzystwo uzyskało z Polskiej Akademii Nauk dotacje celowe w wysokości 358.100,- zł. Na podstawie analitycznego sprawozdania do bilansu Komii-

B I L A N S
Towarzystwa Naukowego w Toruniu

A K T Y W A

Wyszczególnienie	S u m y	
	szczegółowe	ogólne
Ś r o d k i p o d s t a w o w e :		
1. Nieruchomości		
Budynek przy ul. Wysokiej 16	56.296,-	58.296,-
2. Ruchomości:		
a) urządzenia Biura TNT	34.343,24	
b) " Redakcji TNT	6.469,71	
c) " Pracowni Mikrofilmowej	41.881,71	
d) " Pracowni Palynologicznej	15.404,80	
e) " Polowej	40.384,58	138.484,04
3. Książcozbiory:		
a) biblioteka w depozycie Książnicy Miejskiej	421.225,08	
b) " podręczna	1.385,81	
c) " w użytkowaniu Redakcji TNT	2.303,-	
d) archiwum wydawnictw TNT	2.929,44	427.843,33
4. Archiwum mikrofilmów	78.382,55	78.382,55
5. Zbiory muzealne	1,-	1,-
Ś r o d k i p i e n i ę ż n e :		
1. gotówka w banku	584.832,62	
2. gotówka w kasie	549,14	585.381,76
M a t e r i a ł y		
1. materiały pomocnicze i surowce	20.063,28	20.063,28
2. drobne krótkotrwałe przedmioty w użytkow.	4.879,03	4.879,03
3. wyroby przemysłowe:		
a) wydawnictwa w magazynie TNT	665.845,80	
b) " w komisie PWN - Łódź	457.153,-	
c) " w komisie "Składnicy Księg." w Warszawie	2.160,-	
4. wydawnictwa w komisie "Antykwariat" Bdg.	3.460,10	
5. " w komisie PTTK - Toruń	99,-	1.128.717,90
6. mikrofilmy gotowe	1.544,61	1.544,61
Wartość produkcji w toku	273.129,62	273.129,62
Koszty do rozliczenia	4.200,26	4.200,26
N a l e ż n o ś c i		
1. Wierzyciele	78.826,74	
2. Dłużnicy	4.334,85	83.161,59
		<u>2.804.084,97</u>

Toruń, dnia 26 stycznia 1962 r.

Sporządziła: (-) Agnieszka Orłowska
Gł. Księgowy

Z A M K N I Ę C I A

na dzień 31 grudnia 1961 r.

P A S Y W A

Wyszczególnienie	S u m y	
	szczegółowe	ogólne
F u n d u s z e		
1. Fundusz w środkach podstawowych	703.006,92	703.006,92
2. Fundusz w środkach obrotowych		
a) obcy	325.968,69	
b) własny	1.759.955,63	2.085.924,32
Z o b o w i ą z a n i a		
1. Wierzyciele	11.883,88	
2. Dłużnicy	704,90	
3. Wynagrodzenia	1.600,-	
4. Rozrachunki publiczno-prawne	964,95	15.153,73
		<hr/>
		2.804.084,97

(-) Stefan Dembiński

Skarbnik TNT

(-) Antoni Swinarski

Sekretarz Generalny TNT

sja stwierdza, że Zarząd dokładał skutecznych starań w kierunku zmniejszenia kosztów druku wydawnictw. Komisja sprawdziła wrywkowo zapisy księgowych z dowodami rachunkowymi i stwierdziła ich zgodność. W końcu Komisja stwierdziła znaczne usprawnienie akcji wydawniczej, którego wyrazem jest wydanie wszystkich zaplanowanych pozycji w roku sprawozdawczym.

Komisja Rewizyjna wnosi o udzielenie Zarządowi absolutorium za rok 1961.

Członkowie:
(-) *L. Żytkowicz*
(-) *E. Siusakiewicz*

Przewodniczący:
(-) *W. Hejnosa*

ZMIANY W SKŁADZIE TOWARZYSTWA

Nowi członkowie zwyczajni:

- A r s z y ń s k i M a r i a n*, mgr fil., st. asyst. Katedry Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK, Toruń, Rabińska 1/3.
B a r t o s z e w i c z A n t o n i n a, dr fil., adiunkt Zespołowej Katedry Historii Literatury Polskiej UMK, Toruń, Kościuszki 5.
B ą c z y k J ó z e f, dr, adiunkt Instytutu Geografii PAN, Toruń, Mickiewicza 30 m.2.
B e r n d t J e r z y, dr, adiunkt Katedry Botaniki Ogólnej UMK, Toruń, Mickiewicza 7.
B i t t e l L e o n, dr, adiunkt Stacji Limnologicznej UMK, Iława, Stacja Limnologiczna UMK.
B o e n i g k T a d e u s z, dr, adiunkt Katedry Astrofizyki UMK, Bydgoszcz, Świętojańska 11.
B o h r R y s z a r d, dr, adiunkt Katedry Ochrony Przyrody i Ekologii UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
B o r o w i e c k i L u c j a n, dr, adiunkt Katedry Chemii Organicznej UMK, Toruń, Konopnickiej 20.
C a c k o w s k i S t e f a n, dr, adiunkt Katedry Historii Polski i Powszechnej XVI-XVIII w. UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.
C e y n o w a M i r o s ł a w a, mgr, asyst. Katedry Systematyki i Geografii Roślin UMK, Toruń, Mickiewicza 61.
C h u r s k i Z y g m u n t, dr, adiunkt Katedry Geografii Fizycznej UMK, Toruń, Moniuszki 27.

- C i e s i e l s k a S ł a w o m i r a, mgr, st. asyst. Katedry Botaniki Ogólnej UMK, Toruń, Bydgoska 14.
- C z a c h a r o w s k i A n t o n i, dr, adiunkt Katedry Historii Polski do XV w., Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- D a w i d o w i c z W a c ł a w, dr praw, docent prawa administracyjnego UMK, członek miejscowy Wydziału I, Toruń, Kraszewskiego 20.
- D e m b i ń s k i S t a n i s ł a w, dr, adiunkt Katedry Fizyki Teoretycznej UMK, Toruń, Pl. Rapackiego 2.
- D o k u r n o Z y g m u n t, mgr, st. asyst. Zespołowej Katedry Historii Literatury UMK, Toruń, Krasińskiego 55.
- D o w l a s z S t a n i s ł a w a, mgr, st. bibliotekarz Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- D u n a j ó w n a M a r i a, dr, kustosz Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Mickiewicza 30.
- D z i u b a S t a n i s ł a w, dr, adiunkt Katedry Ochrony Przyrody i Ekologii UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- F r i e d e l ó w n a T e r e s a, mgr, st. asyst. Katedry Filologii Polskiej UMK, Toruń, Nowy Rynek 25/3.
- G i z i ń s k i A n d r z e j, mgr, st. asyst. Katedry Ochrony Przyrody i Ekologii UMK, Toruń, Rybaki 25/3.
- G r o n o w s k a J a n i n a, dr, adiunkt Katedry Chemii Organicznej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- G r z e ś k o w i a k J a n, mgr, st. asyst. Katedry Archeologii Polski UMK, Toruń, Bydgoska 54.
- G ó r s k a H a l i n a, mgr, st. asyst. Instytutu Badań Literackich, Toruń, Mickiewicza 79/12.
- G u l d o n Z e n o n, dr, adiunkt Katedry Historii Polski i Powszechnej XVI-XVIII w. UMK, Toruń, Mickiewicza 52.
- H a n a s z J a n, mgr, st. asyst. Instytutu Astronomii PAN, Toruń, Bydgoska 52 m. 3.
- G u m a ń s k i L e o n, dr, adiunkt Katedry Logiki UMK, Toruń, A. Lampego 26.
- H o ł o w n i a I r e n a, dr, adiunkt Katedry Botaniki Ogólnej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- H o r y z a F r a n c i s z e k, redaktor techniczny PWN, Toruń, Juliana Nowickiego 138 m. 5.

- I w a n i s z e w s k a C e c y l i a, dr, adiunkt Katedry Astrofizyki UMK, Moniuszki 5.
- I w a n i s z e w s k i H e n r y k, dr, adiunkt Katedry Astrofizyki UMK, Moniuszki 5.
- J ó z e f o w i c z E d m u n d, mgr, kustosz, wicedyrektor Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Polskiego Czerwonego Krzyża 10.
- K a l e m b k a S ł a w o m i r, mgr, st. asyst. Katedry Historii Polski i Powszechnej XIX i XX wieku UMK, Toruń, Szymanowskiego 20.
- K a l i Ń s k i T a d e u s z, mgr praw, Inowrocław, Solankowa 47.
- K a p u ś c i Ń s k a J a n i n a, mgr, kustosz Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Bydgoska 14.
- K ę d z i e r s k a Z o f i a, mgr, Aleksandrów Kujawski, ul. Wojska Polskiego 21.
- K o r n a t o w s k i W i k t o r, dr praw, doc. teorii państwa i prawa oraz historii doktryn politycznych UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- K r u p i a n k a A l e k s a n d r a, mgr, st. asyst. Katedry Filologii Polskiej UMK, Toruń, Moniuszki 5.
- K u k i e r R y s z a r d, dr, adiunkt Katedry Etnografii UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- L e s i a k T a d e u s z, dr, adiunkt Katedry Chemii Organicznej UMK, Kraszewskiego 20/22.
- L e w a n d o w s k i W ł a d y s ł a w, dr, st. wykł. Katedry Historii Polski i Powszechnej UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.
- L i b e r a c k i M i e c z y s ł a w, mgr, st. asyst. Instytutu Geografii PAN, Toruń, Rynek Nowomiejski 21.
- L i n d a A l i n a, mgr, pracownik naukowy Instytutu Badań Literackich, Toruń, Popiela 9 m. 2.
- L i s o w s k a J a d w i g a, mgr, kustosz Biblioteki Głównej UMK, Mickiewicza 7.
- Ł y s k o w s k a A n n a, Toruń, Szymanowskiego 14 m. 10.
- Ł y s k o w s k i K o n s t a n t y, Toruń, Szymanowskiego 14 m. 10.

- M a c i e j e w s k a M a r i a, mgr, starszy asystent Instytutu Badań Literackich, Toruń, Wielkie Garbary 8/1.
- M a ł ł e k J a n u s z, mgr, st. asyst. Katedry Historii Powszechnej Starożytnej i Średniowiecznej UMK, Toruń, Moniuszki 39.
- M a ś l a n k a Z i e m o w i t, nauczyciel, Radzyń pow. chełmiński.
- M a t a w o w s k i A l e k s a n d e r, dr, adiunkt Katedry Chemii Organicznej UMK, Toruń, Konopnickiej 27.
- M i n c e r W i e s ł a w, bibliotekarz Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Bydgoska 78.
- M i s z H e n r y k, dr, adiunkt Katedry Filologii Polskiej UMK, Toruń, Bydgoska 14.
- M o e s e H e n r y k, dr, adiunkt Katedry Logiki UMK, Toruń, Piastowska 5.
- M o s z y ń s k a D a n u t a, mgr, st. asyst. Instytutu Badań Literackich, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- M o s z y ń s k i L e s z e k, dr, adiunkt Katedry Filologii Słowiańskiej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- M u r a w s k i T a d e u s z, mgr, st. asyst. Instytutu Geografii PAN, Toruń, Moniuszki 31.
- N i e d z i e l s k i C z e s ł a w, mgr, st. asyst. Zespołowej Katedry Historii Literatury Polskiej UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.
- N o w a k Z e n o n, mgr, st. asyst. Katedry Historii Powszechnej Starożytnej i Średniowiecznej UMK, Toruń, Bydgoska 52.
- O r a c k i T a d e u s z, nauczyciel szkół średnich, Ostróda.
- P i s z c z e k J ó z e f, dr, adiunkt Katedry Prawa Administracyjnego UMK, Toruń, Rybaki 53.
- P u c i a t o w a M a r i a, dr, dyrektor Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Mickiewicza 30.
- R o s i ń s k a A m a l i a, mgr, sekretarz Redakcji Naczelnej TNT, Toruń, Poznańska 66 m. 3.
- R y m a s z e w s k i B o h d a n, mgr, konserwator zabytków miasta Torunia, Toruń, Rابيةńska 1/3 m. 5.

- R o z e n t a l L e o p o l d, mgr, kustosz Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Mickiewicza 7.
- R o ż e j A n t o n i, mgr, st. asyst. Katedry Botaniki Ogólnej UMK, Toruń, Konopnickiej 29.
- S e r c z y k o w a B a r b a r a, mgr, starszy bibliotekarz Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Zjednoczenia 18.
- S e r c z y k J e r z y, dr, adiunkt Katedry Historii Polski do XV w. UMK, Toruń, Zjednoczenia 18.
- S i e d l e w s k i J a n u s z, dr, adiunkt Katedry Chemii Nieorganicznej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- S i ł a B r o n i s ł a w, dr, adiunkt Katedry Chemii Organicznej UMK, Toruń, Koszarowa 31a.
- S k r z y p k o w s k a - Ł u t o w i c z K r y s t y n a, mgr, pracownik naukowy Instytutu Badań Literackich, Toruń, ul. Kraszewskiego 20/22.
- S p e i n a J e r z y, mgr, st. asyst. Zespołowej Katedry Historii Literatury Polskiej UMK, Toruń, Żeglarska 25.
- S p i c a P a w e ł, inspektor szkolny, Świecie nad Wisłą.
- S t a w i k o w s k i A n t o n i, dr, adiunkt Katedry Astronomii UMK, Toruń, Mickiewicza 30.
- S t y c z y Ń s k a A d e l a, mgr, lektor języka angielskiego UMK, Toruń, Mostowa 19.
- U z a r e w i c z A r k a d i u s z, dr, adiunkt Katedry Chemii Organicznej UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.
- W e b e r E w e l i n a, mgr, st. asyst. Katedry Botaniki Ogólnej UMK, Toruń, Paderewskiego 8.
- W i l k o Ń - M i c h a ł s k a J a d w i g a, dr, adiunkt Katedry Systematyki i Geografii Roślin UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- W i t k o w s k i T a d e u s z, mgr, st. asyst. Katedry Ochrony Roślin i Ekologii UMK, Toruń, Sienkiewicza 30/32.
- W i t w i c k i T a d e u s z, dr, adiunkt Katedry Psychologii UMK, Warszawa, Belgijska 3.
- W o j t o w i c z J e r z y, dr, adiunkt Katedry Historii Polski i Powszechnej XVI-XVIII w., Toruń, Moczyńskiego 1/3.

W r ó b l e w s k a E l w i r a, dr, st. asyst. w Bibliotece Głównej UMK, Toruń, Mickiewicza 7.

Z g o r z e l s k a H a l i n a, mgr, st. bibliotekarz Biblioteki Głównej UMK, Toruń, Poniatowskiego 3.

Z a t o r s k a Z o f i a, dr, adiunkt Katedry Botaniki Ogólnej UMK, Toruń, Klonowicza 38.

Z a w a d z k i Z d z i s ł a w, mgr, st. asyst. Instytutu Badań Literackich, Toruń, Bydgoska 33/6.

N o w i c z ł o n k o w i e W y d z i a ł ó w

Miejscowi:

B i s k u p s k i K a z i m i e r z, dr prawa, prof. nadzw. prawa państwowego oraz teorii państwa i prawa UMK, W-wa, Nowy Świat 41a.

D a w i d o w i c z W a c ł a w, dr prawa, doc. prawa administracyjnego UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.

K o r n a t o w s k i W i k t o r, dr prawa, doc. teorii państwa i prawa oraz historii doktryn politycznych UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.

Z d r ó j k o w s k i Z b i g n i e w, dr praw, doc. powszechnej historii państwa i prawa UMK, Toruń, Konopnickiej 13.

Miejscowi - czynni:

A b r a m o w i c z Z o f i a, dr fil., docent filologii klasycznej UMK, Toruń, Szymanowskiego 12.

H u t n i k i e w i c z A r t u r, dr fil., docent historii literatury polskiej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.

II
MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW
WYDZIAŁÓW TOWARZYSTWA
(Ciąg dalszy)

WYDZIAŁ I

BISKUPSKI KAZIMIERZ urodził się dnia 3 grudnia 1906 roku. Studia prawnicze ukończył w 1931 r. w Warszawie. W latach 1932-1962 obok pracy naukowej wykonywał zawód urzędnika administracyjnego i adwokata. W czasie okupacji pracował w tajnym nauczaniu.

Pierwsze publikacje z dziedziny prawa ogłosił w latach 1936-1939. Doktorat uzyskał w 1948 r. na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 1947-1959 pracował na stanowiskach asystenta wolontariusza, zastępcy profesora, docenta i profesora nadzwyczajnego w Szkole Głównej Służby Zagranicznej w Warszawie, Uniwersytecie Warszawskim, Wyższej Szkole Prawniczej im. Teodora Duracza, Akademii Wojskowo-Politycznej im. Feliksa Dzierżyńskiego. W latach 1956-1958 był dziekanem Wydziału Dyplomatyczno-Konsularnego SGSZ.

Od 1958 r. pracuje na Uniwersytecie M. Kopernika jako profesor nadzwyczajny i kierownik Katedry Prawa Państwowego. Obecnie drugą kadencję jest prorektorem UMK. Posiada następujące odznaczenia: Krzyż Komandorski - Polonia Restituta, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Zwycięstwa i Wolności.

S p i s w a ż n i e j s z y c h p r a c i: 1) Ustrój państwowy RP., Warszawa 1946, s. 64. 2) Komentarz do ustawy o głosowaniu ludowym, Warszawa 1946. 3) Komentarz do ordynacji wyborczej, Warszawa 1946. 4) Rady narodowe jako organy administracji lokalnej, Warszawa 1948, s. 216. 5) Rady narodowe jako terenowe organy władzy, Demokratyczny Przegląd Prawniczy, 1950. 6) Dyskusja metodologiczna radzieckich prawników, Państwo i Prawo, 1949. 7) Konstytucja państwa demokracji lud-

wej jako ustawodawczy wyraz dyktatury proletariatu, Państwo i Prawo 1950. 8) Dyktatura proletariatu podstawą socjalistycznego państwa, Nowe Prawo, 1950. 9) O stanie nauki prawa państwowego, Państwo i Prawo 1950. 10) Tom I dzieł Stalina, Państwo i Prawo 1951. 11) Przedmowa do zbioru tekstów pt. "Konstytucja i podstawowe akty ustawodawcze PRL", Wyd. Prawnicze 1952. 12) System przedstawicielski konstytucji PRL, Sesja Konstytucyjna PAN, t. II. 13) Zagadnienie władzy ludu w państwie typu socjalistycznego, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Służby Zagranicznej, t. I, 1955. 14) Z zagadnień systemu przedstawicielskiego ludowych państw Europy i Azji, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Służby Zagranicznej, t. II, 1956. 15) Zagadnienie praw obywatelskich w państwach typu socjalistycznego, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Służby Zagranicznej, t. III, 1957. 16) Władza i Lud, Książka i Wiedza 1957, s. 112. 17) Niektóre problemy socjalistycznego parlamentaryzmu, Państwo i Prawo 1956. 18) Z powodu podręcznika prawa państwowego, Państwo i Prawo, 1958. 19) Marksistowska koncepcja ludowładztwa, Państwo i Prawo, 1959. 20) U podstaw określenia stanowiska parlamentu w systemie organów klasowego panowania, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, zesz. spec. Prawo 1. 21) Współczesny wzorzec organu przedstawicielskiego, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika Nauki Humanistyczno-Społeczne nr 5 (1961). 22) Recenzja pracy Jarożyńskiego, Państwo i Prawo 1961. 23) Przedmiot nauki prawa państwowego, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika Nauki Humanistyczno-Społeczne 1963. 24) Zarys prawa państwowego PRL i niektórych państw obcych, PWN 1962, s. 282. 25) Założenia ustrojowe współczesnej Francji, TNT 1963, 12 ark.

Ponadto K. Biskupski opublikował szereg skryptów, artykułów publicystycznych i publikacji popularno-naukowych w łącznej liczbie około 140 pozycji.

KORNATOWSKI WIKTOR urodził się w Szydłowicach (wojew. białostockie) dnia 1 marca 1911 roku. Po uzyskaniu w 1930 roku świadectwa dojrzałości zapisał się na Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego i dyplom magistra prawa otrzymał w 1934 roku. Następnie studiował w charakterze doktoranta na tymże Wydziale i w 1937 roku uzyskał dyplom doktora prawa z odznaczeniem. Równocześnie prowadził studia w warszawskiej Szkole Nauk Politycznych, którą ukończył w 1936 roku z dyplomem pierwszego stopnia.

Przebieg pracy naukowej W. Kornatowskiego przedstawiał się w okresie przedwojennym następująco: Od 1 czerwca 1936 roku był adiunktem w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Później - półtora roku przed wybuchem wojny - pracował w Biurze Ekonomicznym Banku Gospodarstwa Krajowego. W tym samym czasie był również współpracownikiem "Polskiego Słownika Biograficznego" oraz został członkiem Polskiego Towar-

rzystwa Historycznego i Instytutu Gospodarstwa Krajowego. Współpracował też z czasopismami gospodarczymi (miesięczniki "Bank" i "Drogi Polski"). Jednakże już wtamtym okresie zainteresowania jego zwróciły się ostatecznieku myśli teoretycznej o państwie. W tym kierunku pracował, gdy od roku akad. 1936/37 był asystentem, a później starszym asystentem w Akademii Nauk Politycznych w Warszawie.

W czasie okupacji niemieckiej pracował w różnych instytucjach w Warszawie, zbierając równocześnie materiały do swych prac, które ukazały się po wojnie. (Chodzi tu głównie o pracę habilitacyjną pt. "Rozwój pojęć o państwie w starożytnej Grecji", która z zasiłku Prezydium Rady Ministrów wyszła w ramach "Biblioteki Meandra" w 1949 r.).

Po wyjściu okupanta z Warszawy rozpoczął pracę w Ministerstwie Oświaty, gdzie był najpierw zastępcą Delegata Ministra do spraw Uniwersytetu Warszawskiego, a potem naczelnikiem Wydziału do Spraw Młodzieży Szkół Wyższych. Od maja 1946 roku przeszedł na stanowisko Dyrektora Szkoły Konsularno-Dyplomatycznej MSZ, w której zresztą już poprzednio objął wykłady z prawa politycznego. Równocześnie z tym jako zastępca profesora Akademii Nauk Politycznych wykładał w roku akad. 1945/46 zagadnienia ustrojowe trzech wielkich mocarstw. Po zlikwidowaniu Szkoły Konsularno-Dyplomatycznej MSZ powierzono mu w tymże Ministerstwie zorganizowanie Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Doprowadził prace organizacyjne do uchwalenia przez Sejm Ustawodawczy ustawy o Instytucie i opracowania statutu, po czym od połowy 1947 roku wycofał się całkowicie ze służby administracyjnej, poświęcając się tylko pracy naukowej. Przez siedem lat (1946-1953) był kontraktowym profesorem nadzwyczajnym. Najprzód w Akademii Nauk Politycznych, a po reorganizacji tej uczelni - w Uniwersytecie M. Kopernika. Równocześnie wykładał przez trzy lata w Studium Prawno-Administracyjnym w Olsztynie, a w ciągu jednego roku akademickiego był też kontraktowym profesorem w Wyższej Szkole Prawniczej im. T. Duracza w Warszawie. Poza tym w latach 1947-48 był członkiem komitetu redakcyjnego "Spółdzielczego Przeglądu Naukowego", gdzie istniał wtedy dział poświęcony

zagadnieniom nauki o państwie. Ponieważ Wydział Prawa na Uniwersytecie M. Kopernika uległ przejściowo likwidacji, W. Kornatowski został w 1952 roku przeniesiony na Uniwersytet Łódzki, gdzie stosunek służbowy trwał przez jeden rok akademicki, tj. do września 1953 roku. Od daty powyższej W. Kornatowski znajdował się przez pięć lat poza terenem szkolnictwa wyższego. Nadal jednak pracował naukowo, bez stałego stosunku służbowego z jakąkolwiek instytucją. Ma też poza sobą z okresu tego dorobek w postaci redakcji kilku ważnych pozycji. Od 1 grudnia 1958 roku powrócił na Uniwersytet M. Kopernika w charakterze docenta etatowego przy Katedrze Teorii Państwa i Prawa bez kierownictwa tej Katedry. Objął wówczas i prowadzi do chwili obecnej wchodzący w zakres działania tej Katedry wykład z historii doktryn polityczno-prawnych. Kierownictwo Katedry zostało mu przywrócone od 1 października 1961 roku. Już wcześniej, bo od 1 września 1960 roku został prodziekanem Wydziału Prawa UMK, które to stanowisko piastuje dotychczas. Został też najpierw współpracownikiem Komisji Prawniczej Towarzystwa Naukowego w Toruniu, a następnie jego członkiem miejscowym. Jest też członkiem Polskiego Towarzystwa Filologicznego. W latach 1960 i 1962 otrzymał nagrody UMK. W dziedzinie popularyzacji nauki ma poza sobą z lat 1950-1952 i 1959-1962 około dziewięćdziesięciu wykładów i odczytów wygłoszonych w różnych miastach Polski.

S p i s p r a c : a) R o z p r a w y i s t u d i a n a u k o w e : 1) Upadłość Teppera, Szulca, Kabryta, Prota Potockiego, Łyszkiewiczza i Heyzlera (Rozprawa doktorska z przedmową prof. Ludwika Krzywickiego), Warszawa 1937, s. XI, 236. 2) Inwentarz systematyczny akt Komisji Bankowej 1793-1804 (praca przyjęta przez Sekcję Historyczną Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w 1938 roku. Rękopis został zniszczony przez okupanta niemieckiego w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie po powstaniu 1944 roku). 3) Banki prywatne Polski Odrodzonej, Bank, nr 12, 1938, s. 607-627. 4) Ordynacja wyborcza do Sejmu Ustawodawczego z 22 września 1946 r., Warszawa 1946, s. 85. (współautorstwo z K. Biskupskim i A. Wendlem projektu ordynacji i komentarza do niej, wydane z wstępem pioska Z. Kliszki). 5) Społeczeństwo a państwo, Spółdzielczy Przegląd Naukowy, 1-2, 1947, s. 69-82. 6) Formy bezpośrednich rządów ludowych, Wiedza i Życie, 5, 1948, s. 446-456. 7) Pojęcie państwa w świetle badań teoretycznych, Warszawa 1948, s. 52 (uzupełniona i poprawiona praca, drukowana poprzednio w Spółdzielczym Przeglądzie Naukowym. 8) Zagadnienie terytorium państwowego, Toruń 1948, s. 48. 9) Przesłanki nauki o państwie w klasycznej Grecji, *Meander*, 10, 1948 i 1, 1949. 10) Uniwersalizm i indywidualizm poznawczy w grec

kiej teorii państwa, Meander 9, 1949. 11) Zaczątki myśli teoretycznej o państwie na tle stosunków w Egipcie i Mezopotamii, Toruń 1950, s.80. 12) Rozwój pojęć o państwie w starożytnej Grecji, Biblioteka Meandra 13, Warszawa 1950, s. 448. 13) Prawo państwowe na tle ogólnych zasad nauki o państwie cz. I, Toruń 1950, s. 80 (maszynopis powielany). 14) Zarys powszechnej historii państwa i prawa z uwzględnieniem ważniejszych doktryn politycznych, cz. I, Warszawa 1951, s. 408 (maszynopis powielany). 15) Wstęp do "Państwa Słońca" T. Campanelli, Warszawa 1954, s. 11-47. 16) Wstęp do "Nowej Atlantydy" F. Bacona, Warszawa 1954, s. 67. 17) Jan Walenty Andreae i jego "Christianopolis" - z dziejów renesansowej myśli utopijnej, Życie i Myśl, 5-6, 1960, s.93-116. 18) Nowe tendencje w historii doktryn politycznych, Życie i Myśl, 1-2, 1961, s. 38-63 (po dokonaniu uzupełnień i zmian rzecz przełożona została na język rosyjski i wydana w "Sprawozdaniach Naukowych Instytutu Słowianoznawstwa Akad. Nauk ZSRR", Moskwa 1962. 19) Wytyczne i myśli przewodnie doktryny społecznej św. Augustyna, Życie i Myśl, cz.I. 1-2, 1962, cz. II, 5-6, 1962, cz. III i IV, 1963, b) Artykuły, prace popularnonaukowe i inne przytoczone; 20) Cabrit Fryderyk, Polski Słownik Biograficzny, t. III, Kraków 1937. 21) Dangel Tomasz, Polski Słownik Biograficzny, jw. t.IV, 1938. 22) Rynek pieniężny i lokacyjny w Polsce (Przegląd koniunktury), Bank, 8, 1938 i 2-8, 1939, 23) Kronika gospodarca Polski, Drogi Polski, 9-12, 1938 i 1-8, 1939. 24) Światowa kronika gospodarca, Drogi Polski, 9-12, 1938 i 1-8, 1939. 25) Podstawy polskiej polityki słowiańskiej - rozwój idei słowiańskiej a stosunki polsko-rosyjskie, Warszawa 1946, s.40. 26) Recenzja pracy Z. Wachlowskiego "Stronnictwa polityczne w państwie współczesnym", Spółdzielczy Przegląd Naukowy, 1-2, 1947, s. 207-213, 27) Podstawy ustroju państwowego ZSRR, Ziemia Pomorska, 179-181, 1947. 28) Pojęcie państwa w świetle badań teoretycznych, cz. I: Ujęcia tradycyjne zagadnienia, Spółdzielczy Przegląd Naukowy, 3, 1947, s. 72-88. 29) Pojęcie państwa w świetle badań teoretycznych, cz. II: Społeczna treść państwa, Spółdzielczy Przegląd Naukowy, 4, 1947, s. 59-79. 30) Prawa obywatelskie dawniej a dziś, Demokratyczny Przegląd Prawniczy, 8, 1947, s. 13-16. 31) Prądy polityczne i społeczne Odrodzenia, Dziś i Jutro, 41, 1953. 32) Koncepcje polityczne Jana Ostrobrzega, Dziś i Jutro, 45, 1953. 33) Narodziny utopii, Dziś i Jutro, 43, 1954. 34) Recenzja dzieła F. de Vitorii "O Indianach, Warszawa 1954", Dziś i Jutro, 7, 1955. 35) Recenzja "Pism społecznych i filozoficznych St. Staszica, Warszawa 1954", Dziś i Jutro, 29, 1955. 36) Notatka zapowiadająca i recenzja pracy K. Malczewskiego "Ze wspomnień śląskich, Warszawa 1958", Kierunki, 16, 1958 i 19, 1958. 37) Fryderyk Ożnam, Słowo Powszechne, 177, 1958. 38) Uwaga, niemiecki nacjonalizm, Słowo Powszechne, 125, 1960. 39) Głos w dyskusji na konferencji naukowej "Przeciw rewizjonizmowi w NRF", Biuletyn Informacyjny "Paxu", 5-6, 1960. 40) O wszechstronny rozwój nauki (głos w dyskusji na temat: "Bezpartyjni wobec XX-lecia PPR", Kierunki, 14, 1962. 41) Prawo (wypowiedź w ramach "Małej encyklopedii w wywiadach"), Gazeta Toruńska, 104, 1962. c) P r z e k ł a d y: 42) Teksty uzupełniające do "Utopii" T. Morusa (przedmowa, marginalia, listy i wiersze), wydanej w przekładzie K. Abgarowicza ze wstępem W. Ostrowskiego, Warszawa 1954. 43) Tomasz Campanella, Państwo Słońca, Warszawa, 1954, s. 48-130. 44) Franciszek Bacon, Nowa Atlantyda, Warszawa, 1954, s. 68-132. 45) Jan Keckerbart, Sprawa redukcji pieniądza, w tomie "Rozprawy o pieniądzu w Polsce pierwszej połowy XVII w.", Warszawa 1959, s.201-

238. 46) Georg Boemeln, Rozważanie o niektórych kwestiach monetarnych, jw., s. 333-349. 47) Henryk Preder, Trzy pytania w sprawach pieniężnych, jw., s. 373-394. 48-61) M.T. Cycezo: O naturze bogów, O wróżbiarstwie, O przeznaczeniu, O państwie, O prawach, O powinnościach, O cnotach (fragmenty), Księgi akademickie, O najwyższym dobru i złu, Paradoxy stoików, Leliusz o przyjaźni, Timeusz, Topiki, Fragmenty zaginionych dzieł, (O sławie, Hortensjusz, Pociieszenie, O gospodarstwie, Protagoras), zob. "Pisma Filozoficzne" M. T. Cycezo, t. I-IV, Warszawa 1960-1963. 62) L.A. Seneka, Listy moralne do Lucylusza, Warszawa 1961, s. 741.

ZDRÓJKOWSKI ZBIGNIEW STANISŁAW urodził się dn. 18 VIII 1915 r. w Mińsku Białoruskim jako syn inż.-leśnika Michała i lek.-dentysty Reginy z Przysieckich. Uczęszczał do gimnazjów w Warszawie, Suwałkach, Siedlcach i w Toruniu, gdzie w r. 1935 otrzymał maturę typu humanistycznego w gimn. im. M. Kopernika. Następnie studiował na wydziale prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Podczas studiów intensywnie pracował w seminarium dawnego prawa polskiego pod kierunkiem prof. dr Józefa Rafacza i doc. dr Stanisława Borowskiego. Wiosną 1945 r. powrócił do Torunia i jako magister praw pracował najpierw w Związku Rewizyjnym Spółdzielni R.P., a następnie jako st. asystent przy katedrze prawa skarbowego (prof. Leon Kurowski), a później przy katedrze prawa na Zachodzie Europy, przemianowanej wkrótce na katedrę powszechnej historii państwa i prawa (prof. Karol Koranyi). Na podstawie dysertacji o Jakubie Czechowiczu (1680-1747) otrzymał w r. 1947 stopień doktora praw i mianowany został adiunktem. Po likwidacji wydziału prawa w Toruniu pełnił obowiązki adiunkta na wydziale prawa Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w r. 1954 na podstawie monografii o Teodorze Ostrowskim (1750-1802) przyznano mu tytuł naukowy docenta. Na tej podstawie został w roku następnym (1955) mianowany docentem etatowym. W latach 1954-1960 był sekretarzem naukowego komitetu redakcyjnego wydawnictw historyczno-prawnych przy "Wydawnictwie Prawniczym" w Warszawie, a w szczególności współredagował podówczas z prof. Karolem Koranyim i prof. Adamem Vetulanim serię wydawniczą "Dawni polscy pisarze-prawnicy". Wiosną 1958 r. w związku z reaktywowaniem wydziału prawa w Toruniu objął wykłady i kierownictwo katedry powszechnej historii państwa i prawa. Wybrany

na prodziekana wydziału prawa w Toruniu został mianowany przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego zastępcą organizatora wydziału prawa, którą to funkcję pełnił w latach 1958-1960. Jesienią 1961 roku objął funkcję kierownika Zawodowego Studium Administracyjnego przy Wydziale Prawa UMK. Niezależnie od tego od r. 1958 aż do chwili obecnej pełni funkcje docenta w Instytucie Historyczno-Prawnym Uniwersytetu Warszawskiego.

S p i s p r a c: 1) Kilka uwag o występowaniu języka polskiego w aktach ziemi chełmińskiej (XVI-XVIII w.), Zapiski TNT, t. XIV, 1948. 2) Praktyka kryminalna Jakuba Czechowicza (1680-1747), jej źródła i system na tle rozwoju współczesnego prawa karnego Zachodniej Europy, Roczniki TNT, t. 53, z. 2, 1949. 3) Występowanie języka polskiego w aktach miast województwa pomorskiego w XVI-XVIII w., Zapiski TNT, t. XIV, z. 1/2, 1949. 4) Ordynacja miasta Lubawy z r. 1641, Zapiski TNT, t. XV, nr 3/4, 1950. 5) Chełmiński wilkierz cechu piwowarów z r. 1471, Zapiski TNT t. XV, nr 3/4, 1950. 6) Stanisław Borowski, historyk prawodawstw słowiańskich (1903-1945), Czasop. Prawno-Hist., t. V, 1953. 7) Tomasz Kuźmirski, nieznany, osiemnastowieczny polski prawnik humanitarysta i jego pisma na tle współczesnej literatury humanitarnej, Czasop. Prawno-Hist., t. VII, z. 2, 1955. 8) Teodor Ostrowski (1750-1802), pisarz dawnego polskiego prawa sądowego (proces, prawo prywatne i karne), jego projekty reformy prawa karnego w Polsce oraz ich związek z europejskim ruchem humanitarnym, Warszawa 1956. 9) Nieznane litewskie projekty karne Józefa Weyssenhoffa z 1792 r. (nowo odnalezione materiały do dziejów kodyfikacji Stanisława Augusta), Czasop. Prawno-Hist., t. X, z. 1, 1958. 10) Komentarz prawniczy do "Worka Judaszowego" Sebastiana Fabiana Klonowica, PAN, Instytut Badań Literackich, Biblioteka Pisarzy Polskich, Seria B, nr 10, Wrocław 1960. 11) Sebastian Czochron (1750-1819), krakowski kanonista w wieku Oświecenia, przedstawiciel humanitarnej myśli karnej w Polsce, Zeszyty Naukowe UMK w Toruniu, Nauki Hum.-Społ. z. 5, Prawo II, Toruń 1961. 12) Prace naukowe Sebastiana Czochrona z dziedziny procesu i prawa karnego (1788-1800) w: *Miscellanea iuridica złożone w darze K. Koranyiemu*, Warszawa 1961. 13) Korektura pruska - jej powstanie, dzieje oraz jej rola w historii polskiej jurysdykcji i myśli prawniczej (1598-1830), Czasop. Prawno-Hist., t. XIII, z. 2, 1961.

III

SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

W Y D Z I A Ł I

NAUK HISTORYCZNYCH, PRAWNICZYCH I SPOŁECZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 9 V 1961 r.

Członek Wydziału Bronisław Włodarski przedstawia pracę Antoniego Czacharowskiego: *Uposażenie klasztoru norbertanek w Żukowie w XIII i XIV w. (Dotation du couvent des religieuses de St. Norbert a Żuków en XIII et XIV siècles).*

(Praca w druku w ROCZNIKACH TNT, R. 68 z.1).

Posiedzenie naukowe dnia 17 maja 1961 r.

Sekretarz Wydziału przedstawia pracę Elwiry Wróblewskiej: *Józef Zieliński (Izet-bey) 1808-1878.*

(Praca w druku w ROCZNIKACH TNT, R. 68, z.2).

Posiedzenie naukowe dnia 22 XI 1961 r.

Członek Wydziału Bronisław Włodarski przedstawia pracę Donalda Steyera: *Eksterminacja inteligencji polskiej na Pomorsku w r. 1939 (Extirpation des intellectuels polonais en Poméranie en 1939).*

(Praca przewidziana do druku w Wydawnictwie Morskim).

Posiedzenie naukowe dnia 29 XI 1961 r.

Członek Wydziału Wacław Dawidowicz przedstawia pracę Edmunda Mizerskiego: *Posycja*

organu przedstawicielskiego w ustawodawstwie Polski Ludowej
(*Position de l'organe représentatif dans la législation de la Pologne Populaire*).

(Praca w druku w STUDIA IURIDICA, t. I).

Członek Wydziału *Wacław Dawidowicz* przedstawia pracę *Karola Sobczaka*: *Wywłaszczenie jako instrument gospodarki planowej rad narodowych* (*Expropriation comme moyen d'administration méthodique des conseils nationaux*).

(Praca w druku w STUDIA IURIDICA, t. II).

Członek Wydziału *Wacław Dawidowicz* przedstawia pracę *Ryszarda Malinowskiego*: *Rola rad narodowych w kierownictwie państwowym rolniczymi spółdzielniami produkcyjnymi* (*Rôle des conseils nationaux dans la direction par l'état des cooperatives agricoles*).

(Praca w druku w STUDIA IURIDICA, t. III).

Posiedzenie naukowe dnia 18 XII 1961 r.

Sekretarz Wydziału przedstawia pracę *Bolesława Danczuka*: *Działalność SPD i PPS zaboru pruskiego w Poznańskiem w latach 1891-1914* (*Activité de SPD et de PPS en territoires annexés par la Prusse (Duché de Poznań) depuis 1891-1914*).

(Praca wydana w ROCZNIKACH TNT, R. 66 z. 2).

POSIEDZENIA KOMISJI PRAWNICZEJ

Posiedzenie naukowe dnia 16 III 1961 r.

Witold Olszewski, *Zbiorowa odpowiedzialność wedle prawa rzymskiego* (*Senatus Consultum Silantianum*).

Posiedzenie naukowe dnia 26 IV 1961 r.

Jan Gerlach, *Rola Elbląga w sejmiku generalnym pruskim w XVI-XVIII w.*

Posiedzenie naukowe dnia 24 V 1961 r.

Jerzy Śliwowski, *Wychowanie a prawo karne.*

Posiedzenie naukowe dnia 14 XI 1961 r.

S t a n i s ł a w N a h l i k, *Z zagadnień kodyfikacji prawa dyplomatycznego.*

W Y D Z I A Ł II

FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY

Posiedzenie naukowe dnia 27 I 1961 r.

Członek Wydziału Bronisław Nadolski przedstawia pracę własną: *Toruń literacki i naukowy w dobie Odrodzenia (Toruń littéraire et scientifique à l'époque de la Renaissance)*.

Nie napisana dotąd geografia życia literackiego w Polsce za Renesansu będzie musiała pokazać włączanie się różnych ziem jagiellońskiej Polski, Litwy i Rusi do tworzącego się życia literackiego i naukowego w czasie niejednakowym, w jednych ziemiach wcześniej i silniej, gdzie indziej słabiej i później. Przejawiało się to najpierw, w okresie wczesnego Renesansu, w Małopolsce, szczególnie w Krakowie, do którego ciążył kulturalnie cały Śląsk i Wielkopolska. Potem od początku XVI wieku wchodziła ziemia wielkopolska bardziej samodzielnie w obręb odrodzeniowej kultury, co podkreślano niejednokrotnie w związku z pracami nad Akademią Lubrańskiego, nad początkami tamtejszego ruchu reformacyjnego. Stale jednak zaznaczała się doniosłość kulturalna Małopolski, jej wyższość nad Wielkopolską, fakt, że była ona rezerwatem twórczych sił polskich, stąd bowiem wychodziły najtęższe w tym czasie umysły i talenty polskie. Dostrzegano znaczącą pozycję ziemi przemyskiej od czasu młodości Orzechowskiego, od wystąpienia w literaturze Przyłuskiego, Herbesta, Krowickiego, Bielskiego, Janickiego aż po pisarstwo Herburta i jego dobromilskie druki. Prace znów Hecka i innych nad Szymonowicem, prace Skoczka nad lwowską szkołą katedralną zwróciły uwagę na udział w Odrodzeniu ziemi lwowskiej. Badanie szkół, ośrodków drukarskich, ruchu reformacyjnego pozwalało wyznaczać środowiska tworzącego się życia literackiego i naukowego. Lubelszczyznę pod tym względem poznaliśmy dzięki pracy

A. Kossowskiego *Protestantyzm w Lublinie i Lubelskiem XVI-XVII wieku*. Rola Litwy w literackim i naukowym ruchu wystąpiła w pracy S. Kota *La Réforme dans le Grand-Duché de Lithuanie* (1953). Od dawna zorientowani byliśmy w udziale Prus Książęcych w dziejach piśmiennictwa polskiego, zwłaszcza Królewca jako ogniska polskiego różnowierczego ruchu wydawniczego. Na włączenie się do Odrodzenia Pomorza zwrócona została uwaga całkiem niedawno (B. Nadolski *Życie literackie i naukowe na Pomorzu w dobie Odrodzenia*, Spraw. Wydz. Nauk Społ. PAN, 1959, z. 3-4, s. 124-130).

Nie badano udziału poszczególnych miast w tworzeniu się ówczesnego życia literackiego. Szczególnie trudne są te badania. Trzeba w nich uwzględnić miejscowe okoliczności i warunki, sprawiające, że miasto, w naszym wypadku Toruń, nie wyróżniający się dotąd wcale na polu literatury i w dziedzinie nauk, wyrasta nieoczekiwanie na środowisko twórcze, bogate w ludzi pióra i nauki, stwarza pisarzom warunki do prac literackich i naukowych, zapewnia im mecenasowskie poparcie, daje im możliwość publikowania prac w miejscowej drukarni. Przychodzi nam badać wszystkie te okoliczności, poznawać gospodarcze podłoże rozwoju miasta, stosunki ludnościowe i społeczne, względy kulturalne i oświatowe, mecenasowską działalność znaczniejszych rodów mieszczańskich i rady miejskiej. Ponad wszystko wychodzi tu ważność religijnego patentu wolnościowego z r. 1558, dzięki któremu mogą mieszczenie swobodnie wyznawać swe przekonania religijne, za czym powstaje w Toruniu różnowiercze gimnazjum, napływają do miasta różni uczeni i pisarze, otwarta zostaje miejscowa drukarnia, do skutku dochodzi generalny synod różnowierczy z udziałem wielu uczonych ludzi z różnych stron Polski. Przystań swobodną znajdują tu związani z gimnazjum liczni humaniści, dla których wychodzi w latach 1586, 1587, 1588 *Institutio Literata*, pierwsze na świecie czasopismo pedagogiczne. Oni sami wypowiadają się na tematy szkolne w wspólnie wydanej w r. 1595 publikacji *Orationes decem*, zresztą ogłaszają w Toruniu różne swe prace literackie i naukowe. Reformacja tedy i humanistyczny ruch poprzez gimnazjum, podniesione w r. 1594 do rangi gimnazjum akademickiego (do protestanckiej akademii mimo

podjętych zabiegów już nie doszło), przyczyniły się waleńie do obudzenia w Toruniu życia literackiego i naukowego.

Stało się to po r. 1558, bo wcześniejsze, od końca XV wieku przejawy życia literackiego są tu bardzo nikię. Przelotnie bawił tu Kallimach, zacepiony czas jakiś o dwór biskupa włocławskiego; dwa lata obowiązki sekretarza miasta piastował Laurentius Corvinus, przyjaciel Kopernika, humanista śląski, niedawno profesor Akademii Krakowskiej. Dołączył się do nich Aurimontanus, kiedyś znaczący rektor chełmińskiej szkoły, autor podręczników z filozofii, teraz fizyk miejski, zażywający rozgłosu wielkiego humanisty. Wpada do Torunia w przejeździe swym z Warmii Kopernik i znaczą się tu jego pobyty.

Ale ludzi nowego kierunku wyniósł ponad powierzchnię życia nade wszystko ruch reformacyjny. To oni szerzą nową wiarę luterską, odważają się głosić w nowym duchu kazania, układają około r. 1535 w ojczystej mowie pieśni religijne. Od nich idzie krytyka kościelnej liturgii, o co Hozjusz oskarżył rektora miejscowej szkoły Sturmera, utrwalając w piśmie te swe z nim bojowania. Zjawiają się w Toruniu Szymon Musaeus, Benedykt Morgenstern, Franciszek Burchardi, natury krewkie, skorzy do walk na pisma polemiści, których dla niepokojności ich ducha tolerować nie może miejscowa rada miejska. Do tych toruńskich polemistów doszedł w 1567 r. Erazm Gliczner ze Żnina, pastor u Panny Marii, niedawny dość rozgłośny humanista, nie bez zasług około stworzenia w Toruniu w 1569 pierwszej drukarni, a teraz polemista zawzięty, zwalczający anabaptystów za ich naukę o chrzcie dzieci. Przymknął do luteran eks-dominikanin Marcin Murinius, co z Daubmanna na polskie przełożył *Kronikę mistrzów pruskich* (1582), dopełniwszy ją ekscerptami ze Strykowskię. Arian znów zwalczał Walenty Neothebal, pastor z Modlibożyc na Kujawach, zaczepiając *Dialogi* Czechowicza i naukę jego o Trójcy. Ponad nich wszystkich wyrósł Piotr Artomiusz kaznodzieja polski u Panny Marii, obrońca języka polskiego w liturgii, autor działu polskiego w trójjęzycznym słowniku *Nomenclator* a nade wszystko twórca *Kancjonału albo pieśni duchownych* (1587), wielokrotnie wznawianych, przez co zasłynął Toruń jako miasto kancjo-

nałów. Próbowali poderwać jego wielki autorytet pisarze obozu katolickiego, zaczepiali te i inne jego poglądy, ale on te ataki dzielnie odpierał. Dzięki niemu i innym pastorom i kaznodziejom doszło w Toruniu do wzmocnienia różnowierczego obozu, do stworzenia tu ośrodka wydawniczego, z którego wychodziły na świat: *Evangelie i epistoły różne, Nowy Testament, Katechizm Lutra, Postylla Kalksteina* z ostrymi atakami na katolików, kancjonały i modlitewniki, kazania i pisma polemiczne. W całej tej wydawniczej produkcji, dotąd należycie nie zbadanej, bano się wszelkiej napastliwości i co zawziętszych polemistów nie dopuszczano do głosu. Sam rozum nakazywał zachowanie religijnego pokoju. Pod jego hasłem odbywał się tu w r. 1595 generalny synod protestancki, na którym wystąpili z kazaniem Szymon Turnowski, Piotr Artomiusz, Andrzej Chrzęstowski, Grzegorz z Żarnowca i wielu innych znakomitych pisarzy różnowierczego obozu.

Następcą Artomiusza został Jan Turnowski, brat czeski, wychowanek Strasburga i Bazylei, niezgorszy poeta łaciński, senior kościołów w Wielkopolsce. Brał się on do przekładu Biblii i jakiś wkład jego pracy został w Biblii Gdańskiej. Wydawał też raz i drugi *Kancjonał pieśni duchownych i psalmów świętych*, tłumaczył pieśni z niemieckiego, ale dalszych planów na tym polu nie zdołał wypełnić. Wobec rosnącego naporu jezuitów w Toruniu wdawał się z nimi w polemiki, odpowiadał na ich *Nowiny* z Torunia, a kiedy znów zaatakowano jego *Nowiny z Poznania* odpowiedział *Dupliką na Replikę*, pomawiając przeciwników o burzenie religijnego pokoju. W *obronie prawdy listów z miasta Torunia* (1514) odpierał ataki jezuitów na kościoły i szkoły protestanckie.

Jak widać, na spokojnym - zdawałoby się - niebie zbierały się chmury, wzmacniały się siły kontrreformacji i nękać zaczęto różnowierców. Po synodzie toruńskim wydawał Marcin Łaszcz w kpiarskim tonie, jak wszystko co pisał, swe *Absurda synodu toruńskiego*. Wyrazem niepokoju o przyszłość stało się *Visto Danielis* seniora toruńskich kościołów i profesora hebraistyki w gimnazjum Konrada Grasera. Wydało mu się w niej, że się już spełniają Danielowe widzenia końca świata, bo się skłóciły obozy religijne, doszło (po rokoszu Zebrzydowskiego)

w kraju do wewnętrznych zaburzeń, z ambon padały gromy w przeciwnie obozy, koniec nadchodził swobodzie przekonań religijnych. Ten pesymistyczny wydźwięk towarzyszył zmierzchowi Renesansu w Toruniu.

Najlepszy wyraz znajdował on na terenie gimnazjum, gdzie propagowaniem humanizmu zajmowało się wielu humanistów. Szkoła miała humanistyczny kierunek nauk, uczono w niej łaciny i greki, retoryki i poezji. Rektor Marcin Breu w *Novae scholae Thorunensis ratio* (1568) projektował uwzględnić w szerszym zakresie autorów starożytnych, także renesansowych (Viweza, Erazma z Rotterdamu, Melanctona, Palingeniusza, Agrikołę). Jego zastępca Schubbeus uprawiał poezję i przewierszował z Biblii dzieje Gedeona. W r. 1584 przyszło za sprawą burmistrza Strobanda do odnowy gimnazjum. W mowie swej na introdukcji rektora Friesego okazał się on wielbicielem pedagogiki Jana Sturma i w myśl wskazań tego humanisty zalecił reorganizację gimnazjum. Stojąc na stanowisku, że nauczyciele znać winni gruntownie pedagogikę, założył w Toruniu czasopismo *Institutio Literata*, którego wyszły trzy roczniki. Stroband, sam uczony prawnik, wydawca prawa chełmińskiego, autor ciekawego pisma o samorządzie miejskim (*Kurzer Auszug der Quartier-Ordnung*) był burmistrzem renesansowego pokroju, protektorem uczonych i pisarzy, troskliwym o kulturalny wzrost miasta, twórcą koncepcji akademickiego gimnazjum i protestanckiej akademii w Toruniu, założycielem pierwszej tu publicznej biblioteki.

Prawą jego ręką wszystkich kulturalnych poczynań został humanista śląski Ulryk Schober, młodo zmarły na zarazę w 1598 r., konrektor gimnazjum, który na terenie Torunia rozwinął zasobną działalność pisarską, ogłaszając tu kilka zbiorów swych wierszy: *Olbtopolis* (1592), *Poemata* (1592), *Miscellanea poetica* (1593), *Paralipomena* (1594) i inne. Większość tej poezji - to okolicznościowe wiersze o ludziach z jego otoczenia, lekarzach toruńskich i profesorach, duchownych, pisarzach, radnych. W ich świetle daje się odtworzyć wcale barwna kronika życia kulturalnego Torunia pod koniec XVI wieku, a także i jego własna sylwetka. Spod ręki jego wyszedł też doskonale zarysowany obraz życia i działalności toruńskiego asesora Jakuba Hübnera.

Na czołowego poetę wyrósł też w Toruniu Jan Rybiński, niedawno guwerner w domach pańskich, lektor języka polskiego w gimnazjum gdańskim, za przybyciem do Torunia sekretarz rady miejskiej. Miał on jeszcze z czasów studiów w Niemczech przemily pamiętnik w postaci podróżniczych elegij *Hodoeporicorum liber* (1592), który do druku oddał już jako sekretarz toruński. Siedząc po uszy w posługach swych panów, oddawał się z kłopotem literackim pracom, w 1593 r. zdołał wydać 20 pieśni przeważnie refleksyjnych, w duchu Kochanowskiego, w zbioru *Gęśli różnorymnych księga pierwsza*, nie zdobywszy się już na inne księgi. Nie zarzucił tylko pióra w układaniu okolicznościowych utworów, które uprawiał od 1583 r. Z prozy miał doskonale napisaną mowę z r. 1589 na otwarcie studium języka polskiego w gimnazjum gdańskim.

Najwięcej humanistów przesunęło się przez mury gimnazjum. Byli wśród nich: Franciszek Tidicaeus, Maciej Nizolius, Kasper Friese, Jan Rhegius, Bartłomiej Wilhelmi, Urban Sobol, Joachim Schlegel, Adam Freytag, Konrad Bavarus, Teofil Aenettius, Konrad Graser młodszy i wielu innych. Od czasów Bato-rego wyrosło gimnazjum na przybytek muz. Wygłaszano tu okazyjnie mowy, stąd wychodziły wszystkie okolicznościowe wiersze, inscenizowano tu wedle mów Cycerona procesy sądowe, dawano publicznie komedie Plauta i Terencjusza, prowadzono uczone dysputy. Wśród tego pojawiają się też prace z filozofii i medycyny Tidicaeusa, z hebraistyki i teologii Konrada Grasera starszego, z logiki Rhegiusa, z badań nad Cyceronem i historią Konrada Grasera młodszego.

Około pół setki pisarzy i uczonych przewinęło się za Reformacji i Odrodzenia przez Toruń, znalazło tu mniej lub więcej trwałą przystań swego życia, przyczyniając się do stworzenia tu wcale żywego ośrodka nauki i literatury. Prześledzenie ich losów życiowych, scharakteryzowanie ich udziału w miejscowym życiu umysłowym natrafia niejednokrotnie na różne trudności i przeszkody, dzieła ich bowiem należą do wielkich bibliotecznych rzadkości, rozrzucone są po całej Polsce, a nieraz są wręcz niedostępne. Odsłonięcie zapomnianych kart tego życia jest ze wszech miar pożądane. Dzisiejszy Toruń, miasto uniwersyteckie i rosnącego życia kulturalnego, ma za sobą piękną kulturalną tradycję, którą należało odtworzyć.

Członek Wydziału J a d w i g a P u o i a t a - P a w -
ł o w s k a przedstawia pracę M i e c z y s ł a w a G ę -
b a r o w i c z a: *Studia nad dziejami kultury artystycznej
późnego renesansu i baroku w Polsce (Études sur l'histoire
de la culture artistique de la renaissance tardive et du ba-
roque en Pologne)*.

(Praca wydana w PRACACH WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFI-
CZNEGO, t. XII, z. 2).

Członek Wydziału T a d e u s z C z e ż o w s k i przed-
stawia pracę I z y d o r y D ą m b s k i e j: *Dwie rozpra-
wy z teorii naukowego poznania (Deux traités sur les théories
de l'appréciation scientifique)*.

(Praca wydana w PRACACH WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFI-
CZNEGO, t. XII, z. 1).

Członek Wydziału T a d e u s z C z e ż o w s k i przed-
stawia pracę T a d e u s z a W i t w i c k i e g o: *Badania
myślenia praktycznego metodą wkładanek (Recherches sur la
pratique de la pensée par la méthode de rangement)*.

(Praca wydana w PRACACH WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFI-
CZNEGO, t. XII, z. 2).

Posiedzenie naukowe 8 IV 1961 r.

Członek Wydziału S t e f a n S r e b r n y przedsta-
wia pracę M i c h a ł a S w o b o d y: *De proverbiis Cice-
ronianis*.

(Praca w druku w PRACACH WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFI-
CZNEGO, t. XIV, z. 2).

Posiedzenie naukowe dnia 15 VI 1961 r.

Członek Wydziału I K a r o l G ó r s k i przedstawia
pracę własną i W a c ł a w a G ó r s k i e g o: *Rozmyśla-
nia dominikańskie z r. 1500-1532 (Méditations dominicaines
de l'an 1532)*.

Rękopis "Rozmyślań" znajduje się w skatalogowanej biblio-
tece klasztornej ale uszedł dotąd uwagi badaczy. Są to roz-
myślenia typu średniowiecznego, bez podziału według schematu
punktowego, który jest właściwy dla modlitwy zmetodyzowanej

czasów nowożytnych. "Rozmyślenia" związane są z 121 obrazami. Obrazy te są malowane przez dwóch malarzy. Z wyjątkiem jednego rysunku herbu przedstawiają one sceny osnute na tle Męki Pańskiej. Tekst napisany jest wyłącznie w języku polskim. Opiera się on na Starym i Nowym Testamencie, w szczególności na psalmach oraz na niektórych ojcach i doktorach Kościoła (np. św Augustyn, św Jan Chryzostom). Autor korzystał też z apokryfów.

Rękopis spisany na pergaminie północnym liczy 122 karty. Oprawa pochodzi z XVIII w. Wtedy też zapewne rękopis został obcięty. Ręka I, starsza, z przełomu XV i XVI w. napisała całość rozmyślań. Podobna ręka zamieściła napisy na banderolach, na obrazach Męki Pańskiej malowanych przez malarza II. Ręka I stosuje ortografię starą: "Sch" zamiast "sz". Tekst ten został poprawiony przez rękę II, która zamieściła wstęp na k. 1 z datą r. 1532 i wzmianką, że rękopis powstał w klasztorze dominikańskim św. Trójcy w Krakowie. Ręka II poprawiała: 1) ortografię "sch" na "sz" lub "s", 2) formę "gy" na "y" lub "go", 3) usuwała "g" sprzed "y" lub "i", 4) usuwała zdrobniałe postaci, zmieniając "główkę" na "głowę", "rączky" na "reçe". Szereg stron jest zmytych i napisanych w całości ręką II, np. na s. 1 i od s. 122. Tekst nie został zmieniony, jak można sądzić na podstawie badań przy pomocy promieni ultrafioletowych, a tylko litery zostały wzmocnione lub całość przepisana przez rękę II na tekście ręki I. Stąd wniosek, że rękopis uległ uszkodzeniu zapewne przez wilgoć między spisaniem przez rękę I a poprawieniem przez rękę II w r. 1532. Zarówno fakt, że między spisaniem a poprawieniem musiało upłynąć dość dużo czasu, jak i charakter pisma ręki I, przemawiają za spisaniem rozmyślań ok. r. 1500. Ręka II stosuje długie "s" renesansowe oraz dyftong "ae" na dźwięk pośredni między "ą" a "ę".

Prócz tych dwóch rąk występują inne ręce w poprawkach i notach marginalnych. Ręka III pochodzi z XVII w., gdyż napisany przez nią tekst spoczywa na tekście ręki "W" z r. 1600 (s. 2). Jest ręka kancelaryjna włoska z XVII w., która zamieściła na s. 1 nazwisko kolejnego posiadacza "Stanisław Burski". Jest ręka z XVIII w., informująca o przekazaniu ręk-

kopisu w r. 1726 przez ks. Jaroszewskiego. Są liczne noty marginalne, pisane albo antykwą albo kursywą, które nie dadzą się zidentyfikować. Wreszcie jest ręka S. Wolskiego z r. 1600, który podpisał się na s. 184. Ręka ta, którą nazywamy "W" pisze charakterystyczne "k" podobne do "h". Zamieściła ona modlitwy pod tekstem, liczne poprawki w tekście (wzmocnienie liter), noty marginalne oraz zapisała na s. 238-243 szereg modlitw. Ostatnia strona jest wolna, jest na niej ślad naklejonego obrazka, wyciętego z książki niemieckiej. Kim był S. Wolski? Do nazwiska dołączył słowa: "mra.kowicz R..w.." Można słowa te odczytać "marszałkowicz" - byłby to syn marszałka nadwornego Mikołaja Wolskiego - albo raczej Mroczkowicz. Była rodzina Wolskich herbu Belina na Mazowszu, a Wolski wyraźnie mazurzy. Litery "R..w.." ze skrótami odczytujemy "ręką własną". Herb Belina pojawia się na s. 6. Tarcza czterodzielna wyobraża w polu her. prawym górnym herb Belina, w polu her. lewym górnym herb Prus III z odmianą w postaci błękitnego prostokąta w czerwonym polu, na którym leży półpodkowa, w polu her. prawym, dolnym herb Prawdzic, w polu her. lewym, dolnym herb Belina. Dwa dolne pola zawierają herby babki ojczystej i babki macierzystej, pole prawe górne przeznaczone jest na herb ojca, lewe na herb matki. Na obu górnych polach znajdują się litery kapitały "W", "B", "W", przy czym drugie "W" jest przekreślone jakby dla zaznaczenia litery "A". Litera "B" oznacza niewątpliwie proklamę herbu Belina, drugie "W" - nazwisko, pierwsze - imię. Na s. 118 znajduje się monogram "WB" z krzyżykiem. Paprocki zna rodziny Wągrowskich, Wolskich i Węgierskich h. Belina, pierwsze dwie na Mazowszu, ostatnią w Kaliskiem. Około r. 1580 notuje cystersa Wojciecha Belinę Wągrowskiego. Należałoby ustalić czas namalowania herbu, który znajduje się na odwrocie obrazu malowanego przez malarza II. Można też przypuszczać, że to herb jednego z późniejszych posiadaczy. Na okładce ręka XIX w. ołówkiem dopisała, że rękopis sporządził i malował Wiktoryn, dominikanin zmarły w Bochni. Wiadomość ta zaczerpnięta jest z Seweryna z Lubomli "Propago S. Hyacinthi (1594)", który podaje wśród wybitnych dominikanów Wiktoryna, malarza zmarłego Bochni. Wykaz jest chronologicznie ułożony. Następny domi-

nikanin zmarł w r. 1538. Wiktoryn był malarzem, który pozostawił klasztorowi św. Trójcy 12 tomów antyfonarzy i inne rękopisy. Postać ta wymaga zbadania.

Obrazy zostały wklejone do rękopisu w ten sposób, że karty od 2. do 119. zostały wycięte w ramkę, w którą wklejono obraz, na odwrocie którego zamieszczono tekst. Wyjątek stanowi k. 1. oraz k. 4. Na k. 1. nie ma obrazu, na k. 4 (s. 8) tekst jest wpisany przez rękę I na odwrocie obrazu bez wklejania go w ramkę. Można przypuszczać, że rękopis miał wydarte karty. Brak bowiem obrazów: 3 (zamiast niego jest herb), 7, 11, 20, 28, ale nie wyczuwa się luki w tekście. Może to więc pomyłka numeracji, ale mogła być wydarta jedna lub dwie karty. Obrazy istniały przed napisaniem tekstu, który stanowi opis scen. Malarz I traktuje sceny bardziej "malarzsko". W paru miejscach zamieścił teksty na ramce obrazu. Ortografia i dukt są odmienne od rąk rękopisu. Malarz II traktował temat bardziej "ilustracyjnie", napisy na banderolach są bardzo podobne do ręki I.

Juszyński zanotował istnienie rękopisu misterium pasyjnego odgrywanego u dominikanów krakowskich przez 4 dni w r. 1534. "Rozmyślenia" nie są tym rękopisem, który widział Juszyński, ale liczne dialogi oraz opisy zachowania się postaci przemawiają za istnieniem związku między misteriami a "Rozmyśleniami". Obrazy malowane przez rękę II wyraźnie ukazują scenę dwupiętrową, na której rozgrywa się akcja.

"Rozmyślenia dominikańskie" należą do typu przedreformacyjnego o dużym nasileniu momentów wyobraźniowych i motywów zaczerpniętych z apokryfów. Nie ma bezpośredniego związku z "Rozmyśleniami przemyskimi". Noty marginalne wskazują na ewolucję od regime'u wyobraźni do régime'u logiki. Czytelnicy, szczególnie S. Wolski, starają się skontrolować "Rozmyślenia" z tekstami Pisma św. oraz ojców Kościoła. Jest to proces, który z jednej strony występuje w radykalnej postaci w ruchach reformacyjnych, z drugiej w reformie trydenckiej, która odrzucała apokryfy. Pod tym względem "Rozmyślenia" są dokumentem świadczącym o ewolucji religijności polskiej XVI w.

Pod względem językowym "Rozmyślenia dominikańskie" stanowią zdaniem językoznawców (prof. W. Kuraszkieвича) doku-

ment bardzo cenny ze względu i na czas powstania, i na swą objętość. Jeżeli ręką I pochodzi z czasu przed lub po 1500 r., jak to wynikało z badań paleograficznych, to ręką II jest o 30 lat młodsza i poprawia ten sam tekst. Można by ustalić okolice Polski, z której pochodzą obie ręce.

Pod względem artystycznym szata ikonograficzna "Rozmyślań" zasługuje na dokładne zbadanie. I ona również nie jest przeciętna pod względem wartości.

Członek Wydziału Bronisław Nadolski przedstawia pracę Bożeny Osmałskiej - Piskorskiej: *Powstanie styczniowe w powieściach J.I. Kraszewskiego. (Insurrection de Janvier dans les romans de J.I. Kraszewski).*

(Praca w druku w PRACACH WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO, t. XIII, z. 3).

Członek Wydziału Walerian Preisner przedstawia pracę własną: *Arrigo Boito i jego stosunki z Polską (Arrigo Boito et ses relations avec la Pologne).*

(Praca w druku w PRACACH WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO, t. XIV, z. 3).

Członek Wydziału Halina Turska przedstawia pracę Teresy Skubalanki: *O pojęciach funkcji i kompozycji w stylistyce (Sur les concepts de la fonction et de la composition dans la stylistique).*

W nowszej polskiej literaturze naukowej z zakresu stylistyki spotyka się użycie terminu funkcja w rozmaitych znaczeniach. I tak np. nie zawsze odróżnia się cechy funkcjonalne elementów językowych dzieła od zjawiska samej relacji, poza tym zarysowują się głównie dwa różne rozumienia funkcji:

1. Terminem tym oznacza się te szczególne właściwości, dyspozycje czy też "czynności" języka dzieła literackiego, które wynikają z relacji między nadawcą i odbiorcą komunikatu językowego, czyli - w tym wypadku - dzieła (funkcja w ujęciu Bühlera), względnie te właściwości, które wynikają z relacji między językiem dzieła a rzeczywistością pozatekstową,

poznawaną przez człowieka. Ze względu na to, że badanie elementów dzieła zachodzi tutaj przede wszystkim poprzez odwoływanie się do kategorii ogólniejszych, pozatekstowych, można by wspomniane pojęcie funkcji określić jako funkcję *wnętrzną* języka dzieła.

2. Mówiąc o funkcji, ma się na myśli swoistą wartość stylistyczną języka dzieła literackiego w obrębie struktury językowej dzieła. Pozostawiając terminowi *wartość* jego właściwe znaczenie (stałe zabarwienie ekspresywne, emocjonalne, jakiego nabiera element językowy dzięki stałemu występowaniu w tekstach związanych z określoną sferą użycia), będziemy w tym wypadku mówili o funkcji *wewnętrznej* elementów językowych dzieła. Funkcję tę można określić jako relację (zależność) między elementami językowymi lub niejęzycznymi struktury dzieła a zasadą strukturalną właściwą tejże strukturze. Dzięki jednorodności swych elementów składowych warstwa językowa posiada w dziele swoistą autonomię. Szczególną zasadą strukturalną stanowi tutaj znana, lecz niedostatecznie jeszcze zbadana kombinacja procesów harmonizacji i dysharmonizacji, upodobnienia i odpodobnienia, istniejąca w jakimś konkretnym układzie.

Różnice i podobieństwa językowe w dziele mają charakter wewnętrzny i zewnętrzny, układ zewnętrznych różnic i podobieństw stanowi motywację elementów językowych dzieła, układ wewnętrznych cech funkcjonalnych należy do kompozycji językowej tekstu. Zależności zachodzące w obrębie warstwy językowej dzieła stwarzają podstawę do wyróżnienia funkcji *autonomicznej* elementów językowych dzieła, natomiast zależności zachodzące między warstwą językową a niejęzycznymi elementami dzieła na skutek realizowania się pewnej zasady strukturalnej, właściwej dziełu jako całości, stanowią podstawę do wyróżnienia funkcji *wikłanej* języka.

Wspomniane funkcje artystyczne języka dadzą się zilustrować m.in. materiałem neologizmów pochodzących z poezji polskich romantyków.

W zakresie funkcji autonomicznej można zaobserwować funkcję odpodobniającą i upodobniającą. Neologizmy pełnią te funkcje dzięki walorom swojej budowy albo dzięki walorom swego znaczenia.

W zakresie funkcji uwikłanej neologizmów wyodrębniają się przede wszystkim następujące odmianki: tematyczna, kompozycyjna, charakteryzacyjna, parodystyczna (satyryczna, żartobliwa, ironiczna), gatunkowa, wersyfikacyjna. Zazwyczaj zachodzi kumulacja funkcji, chociaż może się zdarzyć, że neologizmy pełnią w tekście dzieła tylko funkcję ogólnostrukturalną (są składnikami tekstu). Badanie funkcji uwikłanej sprwadza się do badania stałości występowania wzajemnych relacji między językowymi a niejęzycznymi elementami dzieła.

Szczegółowy opis wszystkich wspomnianych tutaj funkcji neologizmów znajduje się w pracy T. Skubalanki: *Neologizmy w polskiej poezji romantycznej*. Toruń 1962, por. też: *O pojęciach funkcji, kompozycji i wzorca w stylistyce*, Cz. 1. Spraw. PAN, z. 3/61.

Teoretycy literatury między różnymi rodzajami kompozycji dzieła literackiego wymieniają także kompozycję językową, jednakże brak ścisłej definicji tego pojęcia. Sformułowanie, że chodzi tutaj o układ elementów językowych w tekście dzieła, jest nazbyt ogólnikowe. Podstawą ustalenia właściwej definicji kompozycji językowej powinno być ustalenie właściwej jednostki kompozycyjnej, czyli elementarnej cząstki układu, który w swej ostatecznej postaci stanowi swoistą strukturę struktur. Opis kompozycji językowej i jej jednostek winien być dokonany w kategoriach lingwistycznych.

Wyodrębnienie się w tekście odpowiednich jednostek kompozycyjnych uzależnione jest od istnienia odpowiednich związków między elementami tekstu.

Są to związki:

a) gramatyczne (alternacyjne i syntagmatyczne), por. *ojciec i syn biegną*;

b) semantyczne (w zakresie synonimii bliższej i dalszej oraz styczności semantycznej), por. *słońce - oko dnia pięknego, słońce - księżyc - ciało niebieskie, słońce świeci*;

c) etymologiczno-genetyczne, por. *adoracja - infekcja* (latynizmy), *ojciec - ojcowizna* (wyrazy pokrewne);

d) stylistyczne (w zakresie podobieństwa tzw. barwy elementów językowych: *valeur socio-contextuelle* oraz w zakresie podobieństwa zabarwienia emocjonalnego: *valeur expressive*), por. *korab - świątynia, słońeczko - syneczek*;

e) foniczne, por. np. harmonia wokaliczna itd.

Jak stąd wynika, musi istnieć przynajmniej kilka różnych rodzajów jednostek kompozycyjnych i kilka różnych odmianek kompozycji językowej.

Bliższe określenie tych jednostek i odmianek kompozycyjnych oraz ich wzajemne relacje i uzależnienie od ogólnej zasady (koncepcji) strukturalnej tekstu dzieła wymagają specjalnych badań.

Tutaj zajmiemy się tylko jednym z rodzajów kompozycji językowej, a mianowicie kompozycją leksykalno-semantyczną tekstu. Proces powstawania tej odmianki kompozycyjnej nie da się wyjaśnić dostatecznie ani przez wprowadzenie pojęcia doboru elementów językowych, ani poprzez stwierdzenie funkcjonalnej zależności między słownictwem a tematyką utworu. Elementarne struktury kompozycyjne stanowią tu tzw. k r ę g i l e k s y k a l n o - s e m a n t y c z n e, powstające jako rezultat wyodrębnienia się w tekście kompleksów relacji typu b), c), d). Na przykład w trenie VII J. Kochanowskiego znajduje się krąg nazw ubiorów Urszuli (*letniczek pisany, odzienie, uploteczki* itd.), a także kręgi słownictwa smutnych uczuć, wesela i śmierci. W wierszu J. Przybosia pt. *Wieczór* można zauważyć charakterystyczny krąg tradycyjnego słownictwa poezji miłosnej, por. *wyszeptaly, swierszenie, żal, wspomnienie, twoje dłonie, między nami, dal*. Swoisty układ kręgów leksykalno-semantycznych w tekście nazwiemy k o m p o z y c j ą l e k s y k a l n o - s e m a n t y c z n ą.

Znaczenie terminu k r ę g l e k s y k a l n o - s e m a n t y c z n y jest zatem szersze aniżeli znaczenie terminu p o l e s e m a n t y c z n e i znaczenie terminu p o l e m o r f o - s e m a n t y c z n e (w ujęciu P. Guirauda), nie jest również identyczne ze znaczeniem p o l a s t y l i s t y c z n e g o, opisywanego przez P. Guirauda.

Wzajemny stosunek omawianych pojęć przedstawia się następująco:

<i>Kompleks relacji</i>	<i>na płaszczyźnie</i>
pole semantyczne	języka (<i>langue</i>)
(relacje typu b)	
pole morfo-semantyczne	języka (<i>langue</i>)
(relacje typu b,c)	
pole stylistyczne	tekstów jednego autora
(relacje typu b, w zakresie	
frazeologii na pograniczu typu a)	
krąg leksykalno-semantyczny	jednego tekstu
(relacje typu b, c, d)	

Organizacja wewnętrzna kręgu leksykalno-semantycznego oraz wzajemne związki między kręgami w tekście pozostają jeszcze do zbadania. Nasuwają się tu przede wszystkim następujące problemy: wzajemny stosunek procesów harmonizacji i dysharmonizacji w obrębie kręgu i między kręgami, rodzaje układów kręgów w tekście (równoległe, nakładające się na siebie, przeplatające się itd.), różnica w kompozycji większego i mniejszego utworu.

Innym zupełnie zagadnieniem teoretycznym jest problem czynników determinujących taki czy inny układ kompozycyjny - tego rodzaju analiza dotyczy pojęcia funkcji elementów językowych dzieła. Nie znaczy to wszakże, by związki kompozycyjne i funkcjonalne nie były ze sobą w tekście najściślej zespolone.

POSIEDZENIA KOMISJI FILOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 1 III 1961 r.

K o n r a d G ó r s k i, *Historia tekstu "Ody do młodości" i próba jego ustalenia.*

Posiedzenie naukowe dnia 25 V 1961 r.

J e r z y S p e i n a, *Katastrofizm Stanisława Ignacego Witkiewicza.*

M i r o s ł a w K a s j a n, *Wernyhora. Dzieje postaci w literaturze polskiej.*

Posiedzenie naukowe dnia 12 XII 1961 r.

L e s z e k M o s z y ń s k i, *Polskie i słowiańskie nazwy obroży.*

POSIEDZENIA KOMISJI FILOZOFICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 11 I 1961 r.

T a d e u s z C z e ż o w s k i, *Filozofia na rozdrożu.*

Posiedzenie naukowe dnia 18 IV 1961 r.

C z e s ł a w Z n a m i e r o w s k i, *Trudności demokracji mieszczańskiej.*

Posiedzenie naukowe dnia 10 V 1961 r.

J a n S i k o r a, *Stosunek do metafizyki w tzw.oxfordzkiej szkole analizy języka.*

Posiedzenie naukowe dnia 10 XI 1961 r.

W ł a d y s ł a w T a t a r k i e w i c z, *Dzieje pojęcia sztuki.*

Posiedzenie naukowe dnia 20 XII 1961 r.

T a d e u s z W i t w i c k i, *Subiektywne i obiektywne pojęcie piękna we współczesnej krytyce artystycznej.*

POSIEDZENIA KOMISJI HISTORII SZTUKI

Posiedzenie naukowe dnia 20 VI 1961 r.

J e r z y F r y c z, *Zabytki sztuki powiatu tucholskiego.*

Posiedzenie naukowe dnia 20 XII 1961 r.

J a n Ł o c h o c k i, *Dzieje rozwoju urbanistycznego Świecia.*

POSIEDZENIA KOMISJI BIBLIOGRAFII I BIBLIOTEKOWSTWA

Posiedzenie naukowe dnia 6 VI 1961 r.

Z y g m u n t K o l a n k o w s k i, *Rękopisy Joachima Lelewela w zbiorach polskich.*

Posiedzenie naukowe dnia 19 XII 1961 r.

Z e n o n Z i ó ł k o w s k i, *Uwagi o genezie i rozwoju pisma w świetle filo- i ontogenetyki.*

W Y D Z I A Ł III

MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

Posiedzenie naukowe dnia 27 lutego 1961 r.

Członek Wydziału W ł a d y s ł a w D z i e w u ł s k i przedstawia pracę własną: *Obserwacje własne Cefeidy S Sagittae. (Visual Observations of the Cepheid S Sagittae).*

(Praca wydana w STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS Sectio F (astronomia) vol. III nr 4).

Członek Wydziału W ł a d y s ł a w D z i e w u ł s k i przedstawia pracę własną: *Obserwacje fotograficzne Cefeidy SV Vulpeculae. (Photographical Observations of the Cepheid SV Vulpeculae).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio F (astronomia) vol. III nr 4).

Członek Wydziału W ł a d y s ł a w D z i e w u ł s k i przedstawia pracę T a d e u s z a R a k o w i e c k i e g o: *Zaćmienie słońca (L'eclipse du Soleil).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio F (astronomia) vol. III nr 4).

Członek Wydziału J a n i n a H u r y n o w i c z przedstawia pracę Z o f i i B a r g i e l: *Wpływ niektórych środków neurotropowych na chronaksję naczynioruchową ucha królika (The Influence of some Neurothropic Drugs on the Vasomotor Chronaxy of the Rabbits Ear).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio G (fizjologia) vol. II nr 1).

Członek Wydziału J a n i n a H u r y n o w i c z przedstawia pracę K r y s t y n y K n o b l o c h: *Badania chronaksjometryczne u świnek morskich w warunkach fizjologicznych*

i doświadczalnym sześcioramiennym węglem (Étude chronométrique chez les cobayes dans les conditions physiologiques et au cours de l'intoxication expérimentale par le sulfure du carbone).

(Praca wydana w STUDIA, Sectio G (fizjologia) vol. II nr 1).

Członek Wydziału **Jadwiga Hurynowicz** zgłasza pracę własną oraz **Wojciecha Kądzieli** i **Edmunda Lisickiego**: *Próba rejestracji metodą fotoelektryczną reakcji naczynioruchowych ucha królika (An Apparatus for the Photoelectric Recording of Vasomotor Reactions of the Rabbits Ear).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio G (fizjologia) vol. II nr 1).

Członek Wydziału **Jadwiga Hurynowicz** przedstawia pracę **Juliusza Narębskiego**: *Wpływ serotoniny na EEG królików w powtarzanych wstrząsach anafilaktycznych (The Influence of Serotonine on EEG of Rabbits in Repeated Anaphylactic Microshocks).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio G (fizjologia) vol. II nr 1).

Członek Wydziału **Ernest Pischinger** przedstawia pracę **Ireny Czerwińskiej**: *Wpływ chloru wapnia na temperaturę spieku i jakość klinkieru cementowego (The influence of Calcium Chloride on the Temperature of Sintering and the Quality of Cement Clinker).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio B (chemia) vol. IV nr 3).

Członek Wydziału **Ernest Pischinger** przedstawia pracę **Stanisława Kamińskiego**: *Badania nad regeneracją amoniaku z płynu pofiltracyjnego w procesie otrzymywania sody przy pomocy wapna palonego (Investigations on the Regeneration of Ammonia from the Filter Liquid in the Process of Obtaining Soda by Means of Quicklime).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio B (chemia) vol. IV nr 4).

Posiedzenia naukowe dnia 7 VI 1961 r.

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę M i c h a ł a R e i c h e r a: *Wspomnienie o Janie Prüfferze (The Remembrance of Jan Prüffer)*.

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę K a z i m i e r z a P e t r u s e w i c z a: *Profesor Jan Prüffer jako wychowawca (Professor Jan Prüffer as an Educator)*.

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę J a n a R a f a ł s k i e g o: *Opilio dinaricus Š i l h a v ý, mało znany gatunek kosarza (Opiliones)*. (*Opilio dinaricus Š i l h a v ý a little known Species of Harvestmen (Opiliones)*).

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę Z y g m u n t a G r o d z i ń s k i e g o: *Zasady rozwoju naczyń krwionośnych u kręgowców (Principles of Blood Vessels Development in Vertebrates)*.

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę M a r i i K r y s t y n y K o ś c i e l s k i e j: *Badania nad trofantonem Agentaspis fuscicollis D a l m. (Chalcidoidea, Hymenoptera)*. (*Investigation upon Trophamnton of Agentaspis fuscicollis D a l m. (Chalcidoidea, Hymenoptera)*).

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę M e l c h i o r a M i k o ł a j s k i e g o: *Obserwacje nad fauną pluskwiaaków różnoskrzydłych (Hemiptera-Heteroptera) rezerwatu torfowiskowego "Redykajny" pod Olsztynem (Observations upon Hemiptera-Heteroptera in Peatbog-Reservation "Redykajny" in Neighbourhood of Olsztyn)*.

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę J a n a M a r c h l e w s k i e g o: *Głuszec, notatki do monografii (The Capercaille, monographical Notes)*.

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przed-

stawia pracę J a n a N o s k i e w i c z a: *Dodatki i uzupełnienia do rodzaju Camptopoeum Spin. (Apidae, Hym.)*. (*Neues über die Gattung Camptopoeum Spin. (Apidae, Hym.)*).

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę K a z i m i e r z a S e m b r a t a: *Ewolucja morfogenetycznych właściwości układu endostyl-tarczyca (On the Evolution of the morphogenetic Abilities of the Apparatus: Endostyle-Thyroid gland)*.

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę F r a n c i s z k a B ł a ż e j e w s k i e g o: *Badania morfologiczno-porównawcze nad niektórymi środkowoeuropejskimi gatunkami z rodzaju Meligethes S t e p h. (Nitid., Col.)*. (*Comparative Morphological Studies on some Middle-European Species of the Genus Meligethes S t e p h. (Nitid., Col.)*).

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę własną i A l i c j i D e m b i ń s k i e j oraz B a r b a r y P i ą t k o w s k i e j: *Zmienność pająka Egnatha striata (L. K o c h) w izolowanej populacji (Variability of the Spider Egnatha striata L. K o c h) living in an isolated Population*.

Członek Wydziału H e n r y k S z a r s k i przedstawia pracę własną i H e n r y k a A n d r z e j e w s k i e g o oraz J u l i u s z a C z o p k a: *Unaczynienie powierzchni oddechowych u płazów osiągających znaczne rozmiary ciała (Rana esculenta L., R. pipiens sphenoccephala (C o p e) i R. gryllo S t e j n e g e r)*. (*The Vascularization of Respiratory Surfaces in Amphibians Reaching Large Body Size Rana esculenta L., R. pipiens sphenoccephala (C o p e) and R. gryllo S t e j n e g e r*).

Członek Wydziału M e l i t y n a G r o m a d s k a przedstawia pracę własną: *Zmiany metabolizmu oddechowego Lumbricus castaneus S a v. pod wpływem różnych temperatur stałych i zmiennych (Changes in Respiration Metabolism of Lumbricus castaneus S a v. under Influence of Various Constant and Alternating Temperatures)*.

Członek Wydziału Melityna Gromadska przedstawia pracę Janiny Wengris: *Materiały do fauny błonkoskrzydłych (Hymenoptera) najbliższych okolic Wilna (Notes on the Hymenoptera of the Wilno District)*.

Członek Wydziału Józef Mikulski przedstawia pracę Tadeusza Witkowskiego: *Wstępne obserwacje nad rozmieszczeniem nicieni żyjących w glebie pod uprawą jęczmienia (First Observations upon Distribution of Soil Nematodes in Barley Cultures)*.

Członek Wydziału Józef Mikulski przedstawia pracę Stanisława Dziuby: *Studia nad ekologią środowiskową roztoczy (Acarina) gleby pól uprawnych (Studies in the Environmental Ecology of the Mites (Acarina) in the Soil of Cultivated Fields)*.

Członek Wydziału Józef Mikulski przedstawia pracę Jana Łosińskiego: *Dalsze studia nad liczebnością Collembola w glebach pól uprawnych (Further Studies upon Numbers of Collembola in Cultivated Field Soils)*.
(Prace wydane w STUDIA, Sectio E (zoologia) vol. VI, nr 1-15).

Członek Wydziału Wilhelmina Iwanowska przedstawia pracę Romana Ampela i Cecylii Iwaniszewskiej: *Gęstość pyłu w chmurach międzygwiazdowych (The Density of the Interstellar Dust)*.

(Praca wydana w STUDIA, Sectio F (astronomia) vol. III nr 4).

Członek Wydziału Wilhelmina Iwanowska przedstawia pracę Roberta Grębockiego: *Pasma tlenku tytanu i tlenku wanadu w widmach gwiazd zmiennych długookresowych (Titanium Oxide and Vanadium Oxide Band Intensities in the Spectra of Some Long-Period Variables)*.

Autor opracował zdjęcia widm gwiazd zmiennych o Ceti i R Cassiopeiae, oraz pięciu gwiazd porównania, otrzymane 80 cm reflektorem w Obserwatorium Haute Provence (Francja) przy po-

mocy spektrografu siatkowego na kliszach Eastman-Kodak IN. Celem pracy było zbadanie względnych natężeń pasm tlenu tytanu i tlenu wanadu w widmach gwiazd zmiennych w podczerwieni, a w szczególności ustalenie, czy rozkład natężeń w pasmach u gwiazd zmiennych jest taki, jak u gwiazd stacjonarnych, co z kolei wiąże się z warunkami fizycznymi panującymi w atmosferach gwiazd jednej lub drugiej grupy. Z pomiarów absorpcji całkowitej grup pasm wynika, że w widmach obu gwiazd zmiennych grupy pasm wykazują wzrost natężenia ze wzrostem różnicy liczb wibracyjnych $\Delta v = 0, X \pm 1, \pm 2$ w porównaniu z gwiazdami stacjonarnymi. Ponadto ani w gwiazdach zmiennych ani stacjonarnych temperatury wibracyjne, wyznaczone z biegu obserwowanych natężeń ciągów pasm nie odpowiadają typom widmowym wyznaczonym ze średnich natężeń pasm tlenu tytanu. Pasma tlenu wanadu są silniejsze w widmach gwiazd zmiennych w stosunku do pasm tlenu tytanu niż w widmach gwiazd stacjonarnych. Wszystkie te wnioski wymagają potwierdzenia na liczniejszych i jakościowo lepszych materiałach widm, co jest przewidziane w planie prac Obserwatorium Astronomicznego UMK na najbliższe lata.

Członek Wydziału J a n K r u p o w i c z przedstawia pracę własną i F e l i c j i T o p o l i Ń s k i e j: *Działanie kwasu chlorosulfonowego na d-karen-3* (*The Action of the Chlorosulphonic Acid on d-karene-3*).

(Praca wydana w STUDIA, Sectio B (chemia) vol. IV nr 1).

Członek Wydziału A l i n a U l i Ń s k a przedstawia pracę własną i L e s ł a w a H u p p e n t h a l a: *Podział kwasu polimetakrylowego na frakcje metodą adsorpcji na węglu* (*The Division of the Polymethacrylic Acid into Fractions by Means of the Adsorption Method on Coal*).

(Praca wydana w STUDIA, Sectio B (chemia) vol. IV nr 2).

Członek Wydziału M a r i a K o ł a c z k o w s k a przedstawia pracę L e o p o l d a M a z u r a: *Rentgenograficzno-chemiczne badania siarczanowych produktów wietrzenia ptrytu występującego w Dobrzyniu nad Wisłą* (*X-ray Chemical*

Investigations of the Sulphate Products of Piryte Decay Appearing in Dobrzyń on the Vistula).

(Praca w druku w STUDIA, Sectio E (geografia) vol. IV nr 2).

Członek Wydziału Władysław Dziewulski przedstawia pracę Tadeusza Boenigka: *Über Librationsbewegungen der Perihellängen der kleinen Planeten II. (Libracje periheliów małych planet II).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio F (astronomia) vol. III nr 3).

Członek Wydziału Antoni Basiński przedstawia pracę Stanisława Poczopki: *Sole podwójne i hydratacja w niektórych trójskładnikowych roztworach nasyconych (Double Salts and Hydration in some Ternary Saturated Solutions).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio B (chemia) vol. IV nr 6).

Członek Wydziału Antoni Basiński przedstawia pracę Zdzisława Rojka: *Chemosorpcja wodoru, tlenku węgla i pary wodnej na katalizatorze kobaltowym (Chemisorption of Hydrogen, Carbon Monoxide and Water Vapour on the Cobalt Catalyst).*

(Praca wydana w STUDIA, Sectio B (chemia) vol. IV nr 5).

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work done during the year. It is divided into three main sections: (a) the general situation of the country, (b) the progress of the work done during the year, and (c) the conclusions reached.

2. The second part of the report deals with the details of the work done during the year. It is divided into three main sections: (a) the general situation of the country, (b) the progress of the work done during the year, and (c) the conclusions reached.

3. The third part of the report deals with the details of the work done during the year. It is divided into three main sections: (a) the general situation of the country, (b) the progress of the work done during the year, and (c) the conclusions reached.

4. The fourth part of the report deals with the details of the work done during the year. It is divided into three main sections: (a) the general situation of the country, (b) the progress of the work done during the year, and (c) the conclusions reached.

5. The fifth part of the report deals with the details of the work done during the year. It is divided into three main sections: (a) the general situation of the country, (b) the progress of the work done during the year, and (c) the conclusions reached.

MICHNO-ZATORSKA ZOFIA, Porównanie zmian anatomicznych w ogonku liściowym *Populus fastigiata* Pers. powstających pod wpływem *Pemphigus spirothecae* Pass. i czynników doświadczalnych, Toruń 1962, s. 44 + 12 tabl. Vol. VI nr 3 (nr 1-3, zł 22,-).

Sectio E (Zoologia)

GÓRSKI KONRAD: Jan Prüffer, s. 3.

REICHER MICHAŁ: Wapomnienie o Janie Prüfferze, s. 8.

PETRUSEWICZ KAZIMIERZ: Profesor Jan Prüffer jako wychowawca, s. 7.

GRODZIŃSKI ZYGMUNT: Zasadny rozwoju naczyń krwionośnych u kęrowców. s. 45. vol. VI. nr 1.

SEBRAT KAZIMIERZ: Ewolucja mortogenetycznych właściwości układu endostyl-tarczycy, s. 19, Vol. VI, nr 2.

MARCHLEWSKI JAN: Głuszec. Notatki do monografii, s. 39. Vol. VI, nr 3.

NOSKIEWICZ JAN: Neues über die Gattung *Camptopoeum* Spin. (*Apidae*, *Hym.*) – Dodatki i uzupełnienia do rodzaju *Camptopoeum* Spin. (*Apidae*, *Hym.*), s. 16. Vol. VI, nr 4.

RAFALSKI JAN: *Opilio dinaricus* Silhavý, mało znany gatunek kosarza (*Opiliones*), s. 12. Vol. VI, nr 5.

MIKULSKA IZABELLA, DEMBIŃSKA ALICJA, PIĄTKOWSKA BARBARA: Zmienność pająka *Eugnatha Striata* (L. Koch) w izolowanej populacji, s. 20. Vol. VI, nr 6.

KOŚCIELSKA MARIA KRYSZYNA: Badania nad trofamiem *Ageniaspis fuscicollis* Dalm. (*Chalcidoidea*, *Hymenoptera*), s. 9. Vol. VI, nr 7.

ANDRZEJEWSKI HENRYK, CZOPEK JULIAN, SZARSKI HENRYK: The Vascularization of Respiratory Surfaces in Amphibians Reaching Large Body Size (*Rana esculenta* L., *R. pipiens sphenoncephala* (Cope) and *R. grylio* Stejneger). – Uczynienie powierzchni oddechowych u płazów osiągnających znaczne rozmiary ciała (*Rana esculenta* L., *R. pipiens sphenoncephala* (Cope) i *R. grylio* Stejneger), s. 15, Vol. VI, nr 8.

GROMADSKA MELITYNA: Zmiany metabolizmu oddechowego *Lumbricus castaneus* Sav. pod wpływem różnych temperatur stałych i przemiennych, s. 11, Vol. VI, nr 9.

WENEGRIS JANINA: Materiały do fauny błonkoskrzydłych (*Hymenoptera*) najbliższych okolic Wilna, s. 19, Vol. VI, nr 10.

MIKOŁAJSKI MELCHIOR: Obserwacje nad fauną pluskwiaków różnoskrzydłych (*Hemiptera-Heteroptera*) rezerwatu torfowiakowego „Redykajny” pod Olaszynem, s. 17. Vol. VI, nr 11.

BŁAŻEJEWSKI FRANCISZEK: Badania morfologiczno-porównawcze nad niektórymi środkowo-europejskimi gatunkami z rodzaju *Meligethes* Steph. (*Nitid.*, *Col.*), s. 74. Vol. VI, nr 12.

WITKOWSKI TADEUSZ: Wstępne obserwacje nad rozmieszczeniem nicieni żyjących w glebie pod uprawą jęczmienia, s. 38. Vol. VI, nr 13.

ŁOSIŃSKI JAN: Dalsze studia nad liczebnością *Collembola* w glebach pól uprawnych, s. 30. Vol. VI, nr 14.

DZIUBA STANISŁAW: Studia nad ekologią środowiskową roztoczy (*Acarina*) gleby pól uprawnych, s. 34, Vol. VI, nr 15.

Sectio F (Astronomia)

IWANOWSKA WILHELMINA: Profesor dr Władysław Dziewulski, s. 4.

AMPEL ROMAN, IWANISZEWSKA CECYLIA: A preliminary estimate of the ratio of dust to neutral hydrogen density in the Cassiopeia and Sagitta fields, s. 10.

RAKOWIECKI TADEUSZ: Nouvelle méthode pour déterminer L'eclipse totale du Soleil, s. 28.

BOENIGK TADEUSZ: Über Librationsbewegungen der Perihelien der kleinen Planeten – II, s. 6.

DZIEWULSKI WŁADYSŁAW: Visual Observations of the Cepheid T Vulpeculae, s. 3.

DZIEWULSKI WŁADYSŁAW: Visual Observations of the Cepheid S Sagittae, s. 4.

DZIEWULSKI WŁADYSŁAW: Mgr Stanisław Tur (wapomnienie pośmiertne), Toruń 1962, s. 3. Vol. III nr 4, zł 15,-.

IWANISZEWSKI HENRYK: Interstellar Extinction and Distribution of Stars in the Aquila Field, s. 24.

DZIEWULSKI WŁADYSŁAW: Visual Observations of the Cepheid DT Cygni, s. 2.

DZIEWULSKI WŁADYSŁAW: Visual Observations of the Cepheid FF Aquillae, Toruń 1962, s. 2. Vol. III nr 5, zł 8,-.

Sectio G (Physiologia)

BARGIEL ZOFIA: Chronaksjometryczne badania pobudliwości układu naczynioruchowego ucha królika pod wpływem niektórych środków wazotropowych, s. 56. Vol. II nr 1.

KĄDZIELA WOJCIECH, LISICKI EDMUND, HURYNOWICZ JANINA: Próba rejestracji metodą fotoelektryczną reakcji naczynioruchowych ucha królika, s. 6. Vol. II nr 2.

KNOBLOCH KRYSZYNA: Badania chronaksjometryczne u świnek morskich w warunkach fizjologicznych i w doświadczalnym zatruciu dwusiarczkiem węgla, Toruń 1962, s. 52. Vol. II nr 3 (nr 1-3, zł. 20,-).

Cena zł 12,—

PRACE POPULARNONAUKOWE

REMER JERZY: Toruń — historia. ludzie. sztuka, Toruń 1962. Nr 2, s. 182 + 1 tabl. zł 25.—.
Praca zbiorowa: Tuchola — Zarys monograficzny, pod red. Jerzego Wojtowicza, Toruń 1962.
Nr 3, s. 205, zł 20.—.

Wydawnictwa Towarzystwa są do nabycia w księgarniach naukowych Domu Książki lub za pośrednictwem tych księgarń w Centrali Hurtu Księgarskiego Domu Książki w Warszawie
Magazyn podręczny Towarzystwa — Toruń, ul. Wysoka 16

Les demandes et commandes doivent être adressées à: Exprimruch — 46, Wilcza Varsovie, Pologne.
Les paiements anticipés peuvent être effectués à notre compte No 1534—6—71, XII OM, Narodowy Bank Polski, Varsovie, Pologne, par l'intermédiaire des banques locales ou par le chèque postal adressé directement à Exprimruch.